02 සමාජ පරිණාමය

2.0 හැඳින්වීම

සමාජ පරිණාමය සමාජ විද්‍යාවේ ආරම්භක අවධියේ සිට ම සමාජ විද්‍යාඥයින් විසින් සිය අවධානය යොමු කරන ලද විෂය ක්ෂේත්‍රයකි. වෙනස්වීම සර්වකාලීන, සර්ව සාධාරණ සිද්ධාන්තයකි. ඒ නිසා වෙනස්වීම හෙවත් පරිණාමය ලෝකයේ සෑම විටම දැක ගත හැකි සත්‍යයකි. ආගමික ශාස්තෘන් වහන්සේලාගේ ඉගැන්වීම් අනුව ද ලොව පවතින සියලු පද්ධතීන් වෙනස්වන බවට කරුණු දක්වා ඇත. බුදු දහමේ දැක්වෙන අනිත්‍ය සංකල්පය ඊට නිදසුනක් ලෙස දැක්විය හැකි ය.

වෙනස්වීම නම් ක්‍රියාවලිය ආකාර තුනක් ඔස්සේ විස්තර කළ හැකි ය.

1. ස්වාභාවික වෙනස්වීම
2. ජීව විද්‍යාත්මක වෙනස්වීම
3. සමාජීය වෙනස්වීම

ස්වාභාවික වෙනස්වීම් යටතේ භෞතික පරිසරයේ සිදුවන වෙනස්වීම් දැක්විය හැකි ය. ජීව විද්‍යාත්මක වෙනස්වීම් යන්නෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ සත්ත්වයන් හා ගහකොළ ආදියෙහි සිදුවෙන වෙනස්වීම් ය. මෙහි දී අපට වඩා වැදගත් අදහස වන්නේ "සමාජය වෙනස්වීම" නම් සංකල්පය යි. එය පුළුල් සංකීර්ණ සංකල්පයකි. සමාජය වෙනස්වීම ක්ෂණයෙන් සිදුවන්නක් නොවේ. එසේ ම එකවර සිදු වී අවසන් වන්නක් ද නොවේ. දිගු කාලයක් තුළ අඛණ්ඩ ව සිදුවන වෙනස්වීම් සමුදායකි. සමාජයෙහි වෙනසක් සිදු වූ බව දැකිය හැකි වන්නේ කාලයක් ගත වූවාට පසුව ය. සමාජයෙහි පැවතුණු එක් අවස්ථාවකට සාපේක්ෂ ව තවත් අවස්ථාවක් සංසන්දනය කිරීම මගින් සමාජයෙහි වෙනසක් සිදු වී ඇති බව හඳුනාගත හැකි ය.

සමාජයක ජීවත්වන පුද්ගල සමූහයක් කාලය පදනම් කර ගෙන එම සමාජයේ පවත්නා වූ ස්වභාවය හා එහි ප්‍රමාණය මෙන් ම පුද්ගලයන්ගේ තත්ත්වය හා කාර්යභාරයන්හි ද සිදුවන වෙනස්වීම සමාජ වෙනස්වීම ලෙස සරල ව දැක්විය හැකි ය. සමාජය වෙනස්වීම සමාජ සංස්කෘතියෙහි වෙනස්කම් ඇති කරලීමට ද ඉවහල් වේ. සමාජගත සාරධර්ම මෙන් ම අගනාකම් පද්ධතියෙහි ද ඇතිවෙන වෙනස්වීම තුළින් සංස්කෘතියෙහි වෙනසක් විද්‍යමාන වේ.

නොමිලේ බෙදා හැරීම සඳහා ය

2.1 සමාජ පරිණාමය යනු කුමක්ද ?
(සමාජ විද්‍යාඥයින්ගේ නිර්වචන ඇසුරෙන්)

සමාජ පරිණාමය පිළිබඳ ව සමාජ විද්‍යාඥයින් හා මානව විද්‍යාඥයින් විසින් බොහෝ අධ්‍යයන සිදුකොට ඇත. සමාජ චලනය පිළිබඳ සිදුකළ අධ්‍යයන හේතු කොට ගෙන අදාළ සමාජයන්හි ප්‍රගමනයක් ද සිදුවිය. ප්‍රංශය, ජර්මනිය, එංගලන්තය වැනි යුරෝපා සමාජවල ජීවත් වූ සමාජ විද්‍යාඥයින් විසින් සිය සමාජ ඇසුරින් සමාජ වෙනස්වීම පිළිබඳ විවිධ න්‍යායයන් ඉදිරිපත් කොට තිබේ. ඔවුන් අතරින් සම්භාව්‍ය සමාජ විද්‍යාඥයින් කිහිප දෙනෙකු ඉදිරිපත් කළ න්‍යායයන් ඇසුරින් සමාජ පරිණාමය පිළිබඳ ව සාකච්ඡා කිරීම මෙම පරිච්ඡේදයෙන් සිදු කෙරේ.

සමාජ විද්‍යාව ආරම්භක අවධියේ ජීවත් වූ සමාජ විද්‍යාඥයින් කිහිප දෙනෙකුගේ අදහස් විමසා බැලීම සමාජ පරිණාමය පිළිබඳ සංකල්පය අවබෝධ කර ගැනීමෙහිලා වැදගත් වේ. ඔවුන් අතරින්,

- ඔගස්ට් කොම්ට්
- එමිල් ඩුර්ක්හයිම්
- හර්බට් ස්පෙන්සර්
- මැක්ස් වේබර්
- කාල්මාක්ස්

යන සම්භාව්‍ය සමාජ විද්‍යාඥයින් විසින් සමාජ පරිණාමය පිළිබඳ ව දක්වූ අදහස් විමසා බැලිය හැකි ය.

ඔගස්ට් කොම්ට්

සමාජය අධ්‍යයනය කරනු ලබන මෙම විෂය හැඳින්වීම සඳහා සමාජ විද්‍යාව යන නම මුලින් ම භාවිත කළ ප්‍රංශ ජාතික සමාජ විද්‍යාඥයා වූයේ ඔගස්ට් කොම්ට් ය. එබැවින් ඔහු "සමාජ විද්‍යාවේ නියමුවා" "සමාජ විද්‍යාවේ පියා" යන විරුදාවලී ලබා ඇත. ලිබරල් චින්තනය අගය කළ ඔහුගේ දාර්ශනික අදහස් වර්ධනය වීම සඳහා ඔහුගේ ගුරුවරයෙකු වූ සෙන්ට් සිමොන් (Saint Simon) ගේ ආභාසය ලැබී තිබේ.

සමාජය අධ්‍යයනය කිරීම සඳහා ඔහු නිර්මාණය කළ විෂය පද්ධතිය සමාජ භෞතික විද්‍යාව (Social Physics) ලෙස මුල දී හඳුන්වා දුන් අතර පසුව එය සමාජ විද්‍යාව නමින් හැඳින්විය. සමාජය අධ්‍යයනය කිරීම සඳහා කොම්ට් විසින් පුළුල් සංකල්ප දෙකක් උපයෝගී කර ගන්නා ලදී.

I. සමාජ ස්ථිතිකත්වය - (Social Static)
II. සමාජ ගතිකත්වය - (Social Dynamic)

සමාජ ස්ථිතිකත්වය යනුවෙන් සමාජයක පවත්නා ස්ථාවර ස්වභාවය දක්වයි. ගතිකත්වය යනුවෙන් දක්වන්නේ සමාජය වෙනස් වීමේ ස්වරූපයයි. ගතිකත්වය මත සෑම සමාජයක් ම සරල තත්ත්වයේ සිට සංකීර්ණ තත්ත්වයක් දක්වා වෙනස් වන බව කොම්ට් විසින් දක්වා ඇත. සාම්ප්‍රදායික සමාජානුබද්ධ විශ්වාස නවීන සමාජය ඉදිරියේ බිඳවැටෙන බව දුක්වූ ඔහු "සමාජය තැනිය යුත්තේ දෙවියන් විසින් නොව මිනිසා විසින් යයි" සඳහන් කළේ ය. මිනිසා ස්වභාවයෙන් ම නව දැනුම සොයා යන්නෙකු බව දක්වන ඔගස්ට් කොම්ට් සමාජ ප්‍රතිසංස්කරණයේ පදනම වන්නේ මිනිසා විසින් නව දැනුම සොයා යාම බව සිය "යථාභූත දර්ශනය" (Positive Philosophy) නමැති කෘතියෙන් දක්වා ඇත.

මිනිසා විසින් නව දැනුම ග්‍රහණය කර ගැනීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අභිවෘද්ධිය කරා පිය නගයි. සරල සාම්ප්‍රදායික සමාජයක සිට සංකීර්ණ නූතන සමාජය කරා මිනිසා පැමිණ ඇත්තේ ඔහු විසින් අත්පත් කරගනු ලැබූ නව දැනුම නිසා ය. මෙලෙස සාම්ප්‍රදායික සමාජයේ සිට නූතන සමාජය දක්වා මානව සමාජයේ සිදු වූ පරිණාමය නැතහොත් ප්‍රගතිය අවධි තුනක් ඔස්සේ සිදු වී ඇති බව ඔගස්ට් කොම්ට් සඳහන් කරයි. එනම්,

I. දේවවාදී අවධිය - (Theological stage)
II. පාර භෞතික අවධිය - (Metaphysical stage)
III. යථානුභූත අවධිය - (Positive stage)

මානව ශිෂ්ටාචාරයේ පැවති වර්ධන අවස්ථා අනුව යුග බෙදා තිබීම මේ වර්ගීකරණයේ ඇති විශේෂත්වයකි. මේ අවධි තුන සැබැවින් ම මානව ශිෂ්ටාචාරයේ වර්ධනය පෙන්වන සමාජ ක්‍රම තුනක් ලෙස ද සැළකිය හැකි ය.

සමාජ පරිණාමය පිළිබඳ ව අදහස් දක්වමින් ඔගස්ට් කොම්ට් විසින් මානව සමාජයේ පැවති මූලික ම අවධිය දේවවාදී අවධිය ලෙස හඳුන්වා ඇත. මිනිසා සාම්ප්‍රදායික ජීවිතයක් පවත්වා ගෙන ගිය මේ අවධියේ සරල සමාජ ක්‍රමයක් පැවතිණි. තමා අවට පරිසරයේ දක්නට ලැබෙන වැස්ස, අව්ව, විදුලිය, සුළඟ ආදි ස්වාභාවික සංසිද්ධීන් අධි ස්වාභාවික බලවේගයන් විසින් එනම් දේව බලයක් මඟින් සිදු කරනු ලබන බව මේ සමාජයේ සිටි ජනයා විශ්වාස කළහ. මුළු පරිසරය ම ගුප්ත අධි ස්වාභාවික බලවේගයන් විසින්

මෙහෙවනු ලබන බව අවිචාරයෙන් පිළිගත්හ. ඒ බැවින් එම බලවේගයන් කෙරෙහි බිය මුසු ගෞරවයක් ඇති වී තිබිණි.

සමාජ පරිණාමයේ දෙවන අවධියේ ලෙස ඔගස්ට් කොම්ට් විසින් දක්වා ඇත්තේ පාරභෞතික අවධිය යි. දේවවාදි අවධියේ දී දේවත්වයෙන් පිළිගත් ගුප්ත බලවේගයන් මේ යුගයේ දි ප්‍රශ්න කිරීමට ලක් වේ. දේවත්වෙහිලා සැලකු බොහෝ බලවේගයන් පිළිබඳ නිවැරදි අවබෝධයක් ලබා ගැනීමට සමත් වූ යුගයක් ලෙස මේ යුගය හැඳින්විය හැකි ය. මේ නිසා තම දැනුම තුළින් ප්‍රගතිය සොයා ගිය අවධියක් ලෙස මේ අවධිය සැලකේ. දේවවාදි ඉගැන්වීම් මත පදනම් වූ මානසික බැඳීම් වෙනස් වූ ආකාරය මෙහි දී දක්නට ලැබේ. දේවවාදි සමාජය තුළ පැවති සාම්ප්‍රදායික සමාජ සම්බන්ධතා බිඳ වැටීමත්, නිෂ්පාදන බලවේගයන්ගේ නව වෙනසක් ඇති වීමත්, තම දැනුම මත කටයුතු කිරීමේ අවස්ථාව ලැබීමත් නිසා නිෂ්පාදනය ඉහළ ගොස් නිෂ්පාදනයේ අතිරික්තයක් ඇති වේ. ප්‍රගතිය කරා යන ගමන ඇරඹෙන්නේ ඒ මගිනි.

සාම්ප්‍රදායික සමාජයේ පැවති සීමිත පෞද්ගලික සම්බන්ධතා වෙනුවට රට හෝ ජාතිය පදනම් කරගත් සාමූහික පර්යායට ආදරය කරන සමාජයක් බිහිවීම ද දක්නට ලැබේ. අධ්‍යාපනික වශයෙන් දියුණුවක් ඇති කරගත් මේ යුගයේ සිට පෞද්ගලික අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ හැඟීමකින් ක්‍රියාත්මක වන ආකාරය ද දක්නට ලැබේ. වහල්භාවය සම්පූර්ණයෙන් ම ඉවත් වීම, ඡන්ද බලය ලැබීම ආදි දේශපාලන පරිවර්තනයන් තුළින් ද මානව ප්‍රගතිය සංකේතවත් වන යුගයක් දක්වා මෙම යුගය සංවර්ධනය වේ.

පාරභෞතික යුගයේ දී පුද්ගල සමාජයෙහි ඇති වූ විචාරාත්මක බව, දැනුම වර්ධනය වීම හේතුවෙන් වඩා දියුණු තෙවැනි යුගයක් කරා සමාජය පරිණාමය වූ බව කොම්ට් විසින් දක්වා ඇත. සමාජ ප්‍රගතියේ අවධිය ලෙස හැඳින්වෙන මේ අවධියේ දී තාර්කික සමාජ සම්බන්ධතා පදනම් කර ගත් කාර්මික සමාජයක් ගොඩනැගේ. මේ සමාජයේ ප්‍රධාන අරමුණ නිෂ්පාදනය වන බව ඔගස්ට් කොම්ට් දක්වයි. එය නිෂ්පාදනය මඟින් ලාභ ලැබීමේ මූලික අරමුණක් පැවති යුගයකි. දියුණු තාක්ෂණයක් යොදා ගැනීම තුළින් වේගවත් නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියක් සිදු වූ අතර දියුණු නාගරික ලක්ෂණ මේ සමාජයේ බහුලව දක්නට ලැබුණි.

පෞද්ගලික සීමිත සම්බන්ධතා වෙනුවට පුළුල් විශ්වීය සම්බන්ධතා මේ යුගයේ දී නිර්මාණය වන අතර මනුෂ්‍යත්වය පිළිබඳ හැඟීම පුළුල් වූ බවත් දක්වා ඇත. මානව සම්බන්ධතාවන් හි නෛතික පදනම තවදුරටත් ශක්තිමත් වීම ද මෙම යුගයේ දී දක්නට ලැබේ. සමාජය හා එහි පවත්නා තත්ත්වයන් විෂය මූලික ව අවබෝධ කර ගැනීමට පුද්ගලයා සමත්වන අතර විද්‍යාත්මක අතින් විශාල වර්ධනයක් අත්කරගත් මේ අවධිය මානව සමාජ ප්‍රගතියේ "උසස් ම අවධිය" ලෙස ද දැනුවත් බවේ උසස් ම අවධිය ලෙස ද වැඩිදුරටත් හඳුන්වා දී ඇත.

මේ ආකාරයෙන් ඔගස්ට් කොම්ට්ගේ සමාජ පරිණාමයේ අවධි තුන පිළිබඳ න්‍යාය ඉදිරිපත් වී ඇත. එය සමාජ පරිණාමයේ විශේෂ ස්ථානයක් ලබා ගන්නා න්‍යායකි. ඊට හේතුව එම අවධි තුන පිළිබඳ සංකල්පය මානව ශිෂ්ටාචාරයේ වැදගත් අවස්ථාවන් හා සම්බන්ධව ඉදිරිපත් කොට තිබීම යි. ප්‍රාථමික යුගයේ සිට එනම් දේවවාදී යුගයේ සිට පාර භෞතික අවධිය හරහා යථානුභූත අවධිය දක්වා නැතහොත් වත්මන් සමාජය දක්වා සමාජය විකාශනය වූ ආකාරය මේ න්‍යාය මඟින් පැහැදිලි කොට ඇත. ඔහු දක්වන යථානුභූත සමාජය 19 වන සියවසෙන් පසුව දක්නට ලැබෙන කාර්මික සමාජයන් ය.

සමාජ පරිණාමය පිළිබඳ එමිල් ඩූර්ක්හයිම්ගේ අදහස්

උපතින් යුදෙව් ජාතිකයෙකු වූ එමිල් ඩූර්ක්හයිම් ප්‍රංශයේ ජීවත් වූ සමාජ විද්‍යාඥයෙකි. සෙන්ට් සිමෝන් (Saint Simon), ඔගස්ට් කොම්ට් (Auguste Comte) වැනි සමාජ දාර්ශනිකයන්ගේ ආභාසය ඔහුගේ අදහස් පෝෂණය වීම කෙරෙහි බලපා ඇති බැවින් ඔවුන් ඩූර්ක්හයිම්ගේ ගුරුවරුන් ලෙස සැලකේ. ප්‍රංශ විශ්ව විද්‍යාල පද්ධතියට සමාජ විද්‍යාව හඳුන්වා දුන්නේ ද එසේ ම එම ගුරු කුලයේ නිර්මාතෘවරයා බවට පත්වූයේ ද ඔහු ය.

විද්‍යාවේ දියුණුවත් ප්‍රංශ ආණ්ඩු විප්ලවයත් හේතු කොට ගෙන යුරෝපීය සමාජය සාම්ප්‍රදායික තත්ත්වයෙන් මිදී නව කාර්මික සමාජයක් කරා වෙනස් වූ බව ඩූර්ක්හයිම් කියයි. සමාජ පරිණාමය ලෙස ඔහු දක්වන්නේ එම වෙනස් වීමයි. මෙසේ සරල තත්ත්වයක පැවති සමාජය සංකීර්ණ තත්ත්වයකට පරිණාමය වීම සඳහා ප්‍රධාන සාධක දෙකක් හේතුවන බව ඔහු පවසයි. එනම්,

I. ජනගහන වර්ධනය
II. ශ්‍රම විභජනය

යන කරුණු දෙකයි.

ජනගහනය වර්ධනය වීම නිසා ඔවුන් අතර පවතින අන්තර් ක්‍රියා බහුල වීම හා සංකීර්ණ වීම සිදුවේ. එම සමාජයේ සදාචාර ඝනත්වයක් (Moral Density) ඔහු දක්වයි. සදාචාර ඝනත්වය යනු පැමිණෙන ජනගහනයට සරිලන සම්ප්‍රදාය, නීති රීති හා ආචාර ධර්ම පද්ධතියක් ගොඩනැගීම ලෙස ඔහු දක්වයි. සරල සමාජය සංකීර්ණ වීම සඳහා එම තත්ත්වය බලපානු ලැබේ.

සමාජ වෙනස්වීම සිදුකරනු ලබන දෙවන සාධකය ලෙස ඔහු දක්වා ඇත්තේ ශ්‍රම විභජනය යි. ඩුර්ක්හයිම්ගේ එම අදහස් ''සමාජයේ ශ්‍රම විභජනය'' (The Division of Labour) නමැති කෘතියෙන් ඉදිරිපත් කොට ඇත. ඔහුගේ අදහස වන්නේ සෑම සමාජයක කිසියම් ඒකාබද්ධතාවක් ඇති බවයි. එමිල් ඩුර්ක්හයිම් සමාජ ඒකාබද්ධතාවන් දෙකක් පිළිබඳ කරුණු දක්වා ඇත.

I. යාන්ත්‍රික ඒකාබද්ධතාව - (Mechanicl Solidarity)
II. ඓන්ද්‍රීය ඒකාබද්ධතාව - (Organic Solidarity)

යාන්ත්‍රික ඒකාබද්ධතාව නම් ලක්ෂණය දක්නට ලැබෙන්නේ ශ්‍රම විභජනය පහළ මට්ටමක පැවති පැරණි සමාජවල බව ඔහු කියයි. එම සමාජයේ ජීවත්වන මිනිසුන් අතර බොහෝ සමානතා විද්‍යමාන වේ. පුද්ගල අදහස් උදහස් මෙන් ම ගති පැවතුම් ද බොහෝ සෙයින් ඒකාකාරි වේ. ආහාර පාන, ඇඳුම් පැළඳුම්වල පවා ඇත්තේ මේ සමානතාවයි. පැරණි සමාජවල පවත්නා මේ සමානතාව හේතු කොට ගෙන යාන්ත්‍රික ඒකාබද්ධතාවක් නිර්මාණය වන බව එමිල් ඩුර්ක්හයිම්ගේ අදහස් වේ.

යාන්ත්‍රික ඒකාබද්ධතාව සහිත පැරණි සමාජයේ සියලු කාර්යයන් ඉටු කිරීම කෙරෙහි සියලු දෙනා සාමූහිකව බැඳී සිටිති. මේ තත්ත්වය මත පැරණි සමාජයේ තනි පුද්ගලයාට වඩා සමූහය වැදගත් වේ. සියලු පුද්ගලයන් එකට එකතු කළ සාමූහික සම්බන්ධතා එම පැරණි සමාජයේ පැවතිණි. මේ සබඳතා ඉතා ශක්තිමත් ඒවා වන බැවින් පැරණි සමාජයේ සාමූහික විඥ්ඤාණයක් ක්‍රියාත්මක වූ අතර හුදෙකලාව තම අවශ්‍යතා ඉටුකර ගැනීමට වඩා එක්සත්ව අවශ්‍යතා ඉටුකර ගැනීමත් ඒ සඳහා එකිනෙකා අතර අන්‍යෝන්‍ය යැපීමක් ද ප්‍රකට විය.

මෙලෙස සාමූහික විඥ්ඥාණය මත පදනම් වී සරලව පැවති සමාජය ශ්‍රම විභජනයේ තීව්‍රතාව හේතු කොට ගෙන වෙනස් වෙමින් සංකීර්ණ ස්වභාවයට පත්වේ. එම සංකීර්ණ සමාජය ඓන්ද්‍රිය ඒකාබද්ධතාව සහිත සමාජයක් ලෙස ඩුර්ක්හයිම් හඳුන්වා දෙයි. මෙවැනි සංකීර්ණ සමාජවල දක්නට ලැබෙන එක් වැදගත් ලක්ෂණයක් වන්නේ ශක්තිමත් සාමූහික බැඳීම් විරල වීමයි. සමාජයේ අන්තර් පුද්ගල සම්බන්ධතා ගිවිසුම් හෝ සම්මුතිවල ස්වරූපයක් ගනී. සමාජය කාර්මීකරණයට ලක්වීමත්, මුදල් භාවිතය වැඩි වීමත් නිසා බොහෝ සම්බන්ධතා ආර්ථිකමය හා නෛතික ස්වරූපයක් ගනියි.

නූතන සමාජවල ඉහළ සංකීර්ණ ශ්‍රම විභජනයක් දක්නට ලැබේ. සමාජයක පවතින විවිධ කාර්යයන් විවිධ අයවලුන් විසින් ඉටු කරනු ලැබේ. වෛද්‍යවරුන්, ගුරුවරුන්, ඉංජිනේරුවරුන්, ලිපිකරුවන්, දේශපාලකයන්, ව්‍යවසායකයන් ආදි ලෙස විවිධ වෘත්තීන්හි නියැලෙන පිරිසක් දක්නට ලැබේ. ඔවුන් එකිනෙකා විසින් ඉටු කරනු ලබන කාර්යයන් සමාන නොවේ. එහෙත් සමාජයේ පැවැත්ම සඳහා මේ සියලු ම දෙනාගේ කාර්යභාරයන් එකසේ වැදගත් වේ. නූතන සමාජයේ පුද්ගලයා සමස්තය ම නිපදවන්නේ නැත. එසේ ම සමස්ත ක්‍රියාවලියකට සම්බන්ධ වන්නේ ද නැත. එම සමස්තයෙන් එක් සුවිශේෂී කොටසක් වඩා හොඳ මට්ටමකින් ඉටු කරයි. ඒ තත්ත්වය ''විශේෂ ප්‍රාගුණ්‍යය'' යනුවෙන් හඳුන්වයි. මේ අනුව නූතන සමාජවල සංකීර්ණ ශ්‍රම විභජනයක් පවතින බව පැහැදිලි වේ.

නූතන සමාජවල පුද්ගලයන් අතර පෞද්ගලිකත්වය පිළිබඳ හැඟීම වැඩි ය. පොදු සාමූහික සම්බන්ධතා වෙනුවට නෛතික හෝ මූල්‍යමය හෝ සම්බන්ධතා වැඩි වීම මෙවැනි තත්ත්වයක් ඇති වීමට හේතු වී ඇත. නූතන සමාජය නිෂ්පාදනය, බෙදා හැරීම, වෙළෙඳාම වැනි තත්ත්වයන්ගෙන් සමන්විත වූවකි. මේ නිසා ලාභය, සමාජය මෙහෙයවනු ලබන ප්‍රධාන සංකල්පයක් බවට පත් විය. ලාභ අපේක්ෂාව මුල් කර ගෙන සිය කාර්යභාරයන් සිදු කිරීම තුළින් මූල්‍ය සම්බන්ධතා ප්‍රබල වේ. සිරිත විරිත හෝ සම්ප්‍රදායයන්වලට වඩා නීත්‍යානුකූල බව කෙරෙහි වැඩි සැළකිල්ලක් දක් වූ බව ඩුර්ක්හයිම් ගේ අදහසයි. නූතන සමාජය තුළ තාර්කික නීතියක් දක්නට ලැබෙන බවත් නීතිය ඉදිරියේ තර්කානුකූල ව කටයුතු කිරීමට හැකියාව ලැබෙන බවත් ඔහු කියයි. ඒ නිසා පැරණි සමාජයේ මෙන් අනිවාර්ය ලෙස දඬුවම් ලැබීමක් නූතන සමාජවල සිදු නොවන බව ඩුර්ක්හයිම් දක්වා ඇත.

හර්බට් ස්පෙන්සර්ගේ සමාජ පරිණාමවාදි න්‍යාය

ලිබරල්වාදි චින්තකයකු වූ හර්බට් ස්පෙන්සර් චාල්ස් ඩාවින් ගේ පරිණාම වාදි අදහස් බෙහෙවින් අගය කළ අයෙකි. ඔහු ඔගස්ට් කොම්ට්ගේ සමකාලීනයෙකි. සමාජ විද්‍යාවේ දී සමාජ විකාශනය (Social Evolution) පිළිබඳ ව හැදෑරිය යුතු බව ඔහුගේ අදහස වේ. හර්බට් ස්පෙන්සර් සමාජ විකාශනය පිළිබඳ ව වැඩි අවධානයක් යොමු කළ නිසා ඔහු සමාජ පරිණාමවාදියකු ලෙස සැළකේ. ඒ තත්ත්වය යටතේ ඔහු විසින් රචනා කරන ලද සමාජ පරිණාමය පිළිබඳ ව නීතිය (Law of Evolution) නමැති ග්‍රන්ථය ඉතා වැදගත් නිර්මාණයක් ලෙස බොහෝ දෙනාගේ පිළිගැනීමට ලක් වී ඇත.

"පරිණාමය යනු ද්‍රව්‍යයන් එකට එක්වීම හා ඒ සමාන ම බලයක් ඇති කරමින් විසිරීමේ ස්වභාවයයි" යනුවෙන් පරිණාමය පිළිබඳ ව අදහස් දක්වමින් ස්පෙන්සර් කියයි. එක ස්වරූපයකින් පැවති දෙයක් වෙනස්වීම පරිණාමය ලෙස ඔහු හඳුනාගත් ආකාරය මේ අදහස අනුව පැහැදිලි වේ. ලොවෙහි පැවති භෞතික වස්තූන් සේ ම මිනිසාගේ හැඟීම්, දැනීම්, අදහස් උදහස් ආදීය ද පරිණාමයට පත්විය. එහිදී සරල (Simple) තත්ත්වයක සිට සංකීර්ණ (Complex) තත්ත්වයක් දක්වා වෙනස්වීම සිදුවන බව හර්බර්ට් ස්පෙන්සර්ගේ අදහස විය.

සමාජ පරිණාමය අදියරයන් දෙකක් ඔස්සේ සිදු වී ඇති බව ඔහුගේ අදහසයි.

I. රණකාමී සමාජය - (Military Society)
II. කාර්මික සමාජය - (Industrial Society)

ඒකාධිපති පාලකයෙකු යටතේ පැවති සාම්ප්‍රදායික සමාජයක් 'රණකාමී සමාජයක්' ලෙස ස්පෙන්සර් හඳුන්වා දී ඇත. සමාජය පැවති ආර්ථිකය ප්‍රාථමික තත්ත්වයේ පැවතිණි. ඒ මත සාමූහික ව කටයුතු කිරීමට සමාජය තුළින් ම පෙළඹවීමක් ඇති වී තිබේ. එබැවින් සම්ප්‍රදායානුකූල පොදු ජීවන ක්‍රමයක් මේ යටතේ දක්නට ලැබෙන බව ඔහු දක්වයි. මෙසේ පැවති සාම්ප්‍රදායික සමාජයේ දැනුම් රටාව වර්ධනය වීම නිසා සමාජ, ආර්ථික මෙන් ම දේශපාලනික ස්වරූපයන් ද වෙනස් වේ. මේ වෙනස නිසා ගොඩනැගෙන සමාජ ක්‍රමය කාර්මික සමාජය ලෙස ඔහු හඳුන්වා ඇත. තාක්ෂණයේ දියුණුවත් කාර්මික සංවර්ධනයත් මෙහි දක්නට ලැබේ. දේශපාලන නිදහස මෙන් ම සාමාජීය නිදහස ද අගය කරන මේ සමාජයේ නූතන ප්‍රජාතාන්ත්‍රවාදී පාලන

ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මක වේ. සාම්ප්‍රදායික සමාජයේ පැවති සාමූහිකත්වය වෙනුවට පෞද්ගලිකත්වය මතු වී තිබීම මේ සමාජයේ ලක්‍ෂණයක් ලෙස ද දක්වා ඇත.

සමාජ පරිණාමය පිළිබඳ මැක්ස් වේබර්ගේ අදහස්

ජර්මන් ජාතිකයකු වන මැක්ස් වේබර් නීතිවේදියකු, ආර්ථික විද්‍යාඥයකු, සමාජ විද්‍යාඥයකු මෙන් ම ඉතිහාසඥයකු වශයෙන් ද ප්‍රකට දාර්ශනිකයෙකි. ඔහු විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද සංකල්ප රාශියක් මඟින් සමාජ විද්‍යාව පෝෂණය වී ඇත.

I. සමාජ ක්‍රියා න්‍යාය
II. ආධිපත්‍ය පිළිබඳ න්‍යාය
III. සමාජ ස්තරායණය පිළිබඳ විග්‍රහය
IV. නිලබල ක්‍රමය පිළිබඳ විග්‍රහය

වැනි සංකල්ප ඊට බෙහෙවින් දායක වී ඇත. සමාජ පරිණාමය පිළිබඳ ව මැක්ස් වේබර්ගේ අදහස් ඉදිරිපත් වන්නේ ආධිපත්‍යය සංකල්පය තුළ ය. සමාජයක් සාම්ප්‍රදායික තත්ත්වයේ සිට නවීන කාර්මික යුගය දක්වා පරිණාමය වීමේ දී ඒ ඒ යුගවල පැවති දේශපාලන ආධිපත්‍යයේ ස්වරූපය බලපානු ලබන බව වේබර්ගේ අදහසයි. ප්‍රජාව පාලනය කළ හැකි ආධිපත්‍ය රටාවක් එම සමාජය තුළින් ම ගොඩනැගේ. කාලානුරූපව සමාජයේ පැන නැගෙන වෙනස්කම්වලට අනුකූල වූ ආධිපත්‍ය රටාවක් ද ගොඩ නැගෙන බව වේබර් දක්වයි.

රේඛීය දිශානතියක් ඔස්සේ සමාජය පරිණාමය වන බව පැහැදිලි කරන මැක්ස් වේබර් තුන් ආකාරයක ආධිපත්‍යයක් පිළිබඳ අදහස් ඉදිරිපත් කරයි.

I. සාම්ප්‍රදායික ආධිපත්‍යය - (Traditional Authority)
II. අනුභාසාත්මක ආධිපත්‍යය - (Charismatic Authority)
III. නෛතික ආධිපත්‍යය - (Legal Authority)

සාම්ප්‍රදායික සමාජය ප්‍රාථමික ලක්ෂණවලින් යුතු එකක් වේ. එම සමාජය තුළ විධිමත් පාලනයක් දක්නට නොලැබේ. එම සමාජය පාලනය වන්නේ සාම්ප්‍රදායික වශයෙන් සමාජය පුරුදු පුහුණු කරනු ලැබූ අවිචාරවත් සම්මුතීන්, පිළිගැනීම් හා සම්ප්‍රදායයන් මඟිනි. එම සමාජයේ සම්ප්‍රදායයන් විසින් පිළිගනු ලැබූ ආධිපත්‍යයක් ගොඩ නැගේ. පරම්පරාවෙන් බලය ලබා ගන්නා රජෙකු මේ සමාජයේ ආධිපත්‍යය දරයි. එම සාම්ප්‍රදායික ආධිපත්‍යය

හා නායකත්වය එම සමාජය විසින් අවිවාදයෙන් පිළිගන්නා ලදී. පාලකයා අදෘශ්‍යමාන දෙවියෙකු විශ්වාස කළේ ය. පාලකයා විසින් පිළිගන්නා ලද දේවත්වයේ තීරණ පුරවැසියා ද අවිවාදයෙන් පිළිගන්නා ලද බව වේබර් සඳහන් කර ඇත. මෙලෙස සම්ප්‍රදාය මුල් කොටගත් පාරම්පරික ව පැමිණි ආධිපත්‍යය සාම්ප්‍රදායික ආධිපත්‍යය නමින් හැඳින්වීය.

පසු කාලීනව සමාජය තුළ සමාජීය, ආර්ථිකමය හා දේශපාලනමය වශයෙන් විපර්යාසයන් පහළ විය. ඒ සමඟ මෙතෙක් අවිවාදයෙන් පිළිගනු ලැබූ සාම්ප්‍රදායික මෙන් ම පාරම්පරික නායකත්වය ද විවේචනයට ලක් විය. එසේ ම ඊට ප්‍රතිවිරුද්ධ උද්ඝෝෂණ ආරම්භ වූ බව මැක්ස් වේබර් සඳහන් කරයි. ඥාතිත්වය ලේ උරුමය වැනි සාම්ප්‍රදායික බැඳීම් මත පැවති නායකත්වය ඒ සමඟ ම බිඳ වැටෙන බව ද ඔහු දක්වයි. මේ තත්ත්වය මත සමාජයෙහි අර්බුදකාරී පසුබිමක් නිර්මාණය වන බවත් ඒ හේතු කොට ගෙන සමාජය විවිධ දුෂ්කරතාවන්ට මුහුණ දෙන බවත් ඔහු දක්වයි. මේ තත්ත්වය යටතේ සාම්ප්‍රදායික නායකත්වය මඟින් ක්‍රියාත්මක වූ සමාජමය කාර්යභාරයන් අක්‍රිය වීම සමාජයේ පැවැත්මට බාධාකාරී වන බව සඳහන් කරයි. මෙසේ බිඳ වැටෙන සමාජය ආරක්ෂා කර ගැනීම සඳහා සමාජය තුළින් ම නව නායකත්වයක් ගොඩ නැගේ. එමගින් පැවති සාම්ප්‍රදායික සමාජගත ලක්ෂණයන් විවේචනය කරමින් නව ආධිපත්‍යයක් ගොඩ නැගෙන බව වේබර් සඳහන් කරයි.

මෙලෙස නිර්මාණය වන නායකත්වය ආකර්ෂණීය එකක් වන අතර එම පාලකයා කැරිස්මා බලයෙන් හෙවත් අනුහාසාත්මක ආධිපත්‍යයකින් හෙබි අයකු වන බවත් වේබර් දක්වයි. මේ ආකර්ෂණීය නායකත්වය අයෝමය බලයක් සහිත පාලකයෙකු වූ බව ද ඔහු දක්වා ඇත. අයෝමය අනුහස වටා සංවිධානය වූ ශක්තිමත් පාලන ව්‍යුහයක් මේ යුගයේ දී නිර්මාණය වේ. අනුහාසාත්මක ආධිපත්‍යය සහිත පාලන යුගයක් හෝ යුග කිහිපයක් ශක්තිමත් ලෙස පවතින බව වේබර් පෙන්වා දෙයි. අනුහාසාත්මක ආධිපත්‍යය ක්ෂණික ව පහළ වී ආවේගශීලී ව කටයුතු කරන එකකි. පාලකයා නිතර ම බලය රැක ගැනීමට මෙන් ම වර්ධනය කර ගැනීම සඳහා ද උත්සුක වන බව වේබර්ගේ අදහසයි.

මේ අතර සමාජය තුළ දැනුම අලුත් වීමත් තාක්ෂණය වර්ධනය වීමත් ආර්ථික ක්‍රියාවලිය මෙන් ම සමාජ හා දේශපාලන තත්ත්වයන් ද විපර්යාසයන්ට ලක් වීමත් සිදුවේ. එම වෙනස්කම් මත අනුහාසාත්මක ආධිපත්‍යය ද ප්‍රශ්න කිරීමට ලක් වේ. නව සමාජ ආර්ථික තත්ත්වයන් ඔස්සේ ඉදිරියට යන

සමාජයට අනුභාසාත්මක පාලකයාගේ අයෝමය බලය පෙරළා පීඩනයක් ඇති කරනු ලබයි. එබැවින් ඊට විරුද්ධ ව සමාජය ඇසුරින් ම බලපෑමක් ඇති වන බව වේබර් කියයි.

මේ තත්ත්වය මත සමාජයෙහි ඇතිවෙන අස්ථාවර තත්ත්වය මග හරවා ගැනීම සඳහා නීතිමය ආධිපත්‍යයක් සහිත නව ධනවාදී පාලන ක්‍රමයක් බිහි කර ගන්නා බව සඳහන් කරයි. නව පාලන ක්‍රමය තුළ පුරවැසියා අවනත විය යුත්තේ සාම්ප්‍රදායික ප්‍රභූත්වයකට හෝ අයෝමය බලය සහිත පුද්ගලයෙකුට නොවේ. විශේෂයෙන් අපෞද්ගලික වූ නීති පද්ධතියකට ය. මෙහි දී පුද්ගලයා පාලනය කරනු ලබන්නේ නීති පද්ධතියක් මඟිනි. එය නිලබල රටාවක් නැතහොත් ධූරාවලි ක්‍රමයක් මත ක්‍රියාත්මක වන්නක් බව වේබර් කියයි.

මැක්ස් වේබර්ගේ සමාජ පරිණාමය සම්බන්ධ ආධිපත්‍ය සංකල්පය තුළින් පැරණි සාම්ප්‍රදායික සමාජය නූතන නෛතික ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සමාජයක් දක්වා අවධි තුනක් ඔස්සේ වර්ධනය වූ ආකාරය දක්වයි. කිසිම විටක බලය රහිත ව සමාජයක් නොපවත්නා බවත් සමාජයේ ක්‍රියාකාරීත්වය මත ගොඩ නැගෙන නව තත්ත්වයන් හමුවේ බලය වෙනස් වෙමින් ඉදිරියට යන බවත් ඔහු සඳහන් කරයි. යුරෝපීය සමාජයේ සිදු වූ මෙම වෙනස් වීම කවර සමාජයක වුව ද පරිණාමය සම්බන්ධයෙන් වලංගු වන බව ඔහුගේ අදහස වේ.

සමාජ පරිණාමය පිළිබඳ කාල් මාක්ස්ගේ අදහස්

සමාජ පරිණාමය පිළිබඳ ව අදහස් දක්වන කාල් මාක්ස් ප්‍රධාන න්‍යායයන් දෙකක් මුල් කරගෙන සිය අදහස් ඉදිරිපත් කර ඇත. ද්වන්ද්වාත්මක භෞතික වාදය හා ඓතිහාසික භෞතික වාදය එම න්‍යායය දෙකයි. සමාජයක් සංවිධානය වී ඇති ආකාරය නිෂ්පාදන ක්‍රමයක් වශයෙන් විග්‍රහ කිරීම ද්වන්ද්වාත්මක භෞතික වාදය වන අතර ඓතිහාසික භෞතික වාදය ලෙස හැඳින්වූයේ සමාජ පරිණාමය, නිෂ්පාදන ක්‍රමය හා එහි වෙනස් වීමට අනුරූප වන ආකාරයයි. කාල් මාක්ස් සමාජ පරිණාමය තර්කානුකූල ව පැහැදිලි කිරීම සඳහා ඓතිහාසික භෞතික වාදය උපයෝගි කර ගෙන ඇත. සමාජ වෙනස් වීම සිදුවන්නේ ආර්ථික ව්‍යුහය තුළ බලවේගයන් දෙකක් අතර ගැටුම නිසා බව ඔහු කියයි. නිෂ්පාදන බලවේගයන් හා නිෂ්පාදන සබඳතා මේ ගැටුම්වලට හේතු වූ අතර එම නිසා සමාජය වෙනස් වේ. සමාජය වෙනස්වීම සඳහා ආර්ථික සාධකය මුල් වන බවත් නිෂ්පාදන අතිරික්තය

නොමිලේ බෙදා හැරීම සඳහා ය

මෙහිලා විශේෂ බලපෑමක් සිදු කළ බවත් ඔහු කියයි.

සමාජය පරිණාමය වූ ආකාරය මාක්ස් විසින් අවධි කිහිපයකට බෙදා දක්වා ඇත.

01. ප්‍රාථමික කොමියුනිස්ට් අවධිය (Primitive Communism)
02. වහල් යුගය (Slavery stage)
03. වැඩවසම් යුගය (Feudalisim)
04. ධනවාදී අවධිය (Capitalism)
05. සමාජවාදී අවධිය (Socialism)
06. සුපිරි කොමියුනිස්ට් අවධිය (Super Communism)

සමාජ පරිණාමයේ මූලික අවධිය වශයෙන් මාක්ස් විසින් හැඳින්වූයේ ප්‍රාථමික කොමියුනිස්ට් අවධිය නමිනි. දේපල පිළිබඳ පොදු අයිතියක් තිබූ මේ අවධියෙහි සමාජ ස්තරායණ රටාවක් නොවීය. සමාජ අවශ්‍යතා මත සංකීර්ණ නොවූ සාධාරණ ශ්‍රම විභජනයක් පැවතිණි. මේ සමාජයෙහි ආර්ථික දුෂ්කරතා පහළ වීම නිසා සමාජය වෙනස් වන බව මාක්ස් විසින් සඳහන් කර ඇත. මේ සමාජයෙහි භාවිත වූ නොදියුණු ශිල්ප ක්‍රමයක් නිසා වේගවත් වර්ධනයක් සිදු කිරීම අපහසු විය. අනෙක් අතට ජනගහනය වේගයෙන් වර්ධනය වීමත් සමඟ සමාජයෙහි ආර්ථික ගැටලු මතු විය. මේ තත්ත්වයෙන් මිදීමට උත්සුක වීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස තාක්ෂණය දියුණු වූ බවත් ඒ නිසා නිෂ්පාදන ධාරිතාව වැඩි වූ බවත් මාක්ස් සඳහන් කරයි. මේ තත්ත්වය මත අතිරික්ත නිෂ්පාදනයක් බිහි වේ. එම නිෂ්පාදන අතිරික්තය කිහිප දෙනෙකු අයිති කර ගැනීම නිසා සමාජයේ සුළු පිරිසක් බලවත් විය. ඔවුහු අන් අයගේ ශ්‍රමයේ අධිකාරය තමන් වෙත රඳවා ගැනීමටත් සිය කැමැත්ත මත පාලනය කිරීමටත් උත්සහ දැරූහ. මේ මත අලුත් ස්තරායණ ක්‍රමය ගොඩනැගුණ අතර පූර්ව කොමියුනිස්ට් යුගය අවසන් විය.

අලුත් ආර්ථික වාතාවරණය යටතේ ගොඩනැගෙන්නේ වහල් යුගයක් බව මාක්ස් කියයි. ආර්ථික ශක්තිය ඇති පන්තිය දුබලයාගේ කායික මානසික ශක්තිය සූරා ගැනීම නිසා මෙම සමාජය බිහි වේ. මුලින් ම සමාජයෙහි පන්ති භේදය ආරම්භ වූයේ මේ යුගයේ දී බව මාක්ස්ගේ අදහසයි. වහලා සහ වහල් හිමියා යන පන්ති දෙක මේ සමාජයේ දක්නට ලැබිණි. යුගයේ නිෂ්පාදන, සබඳතා නිරූපණය කරන ලද්දේ මේ පන්ති දෙක මඟිනි. මේ සමාජයේ සිටි කුඩා ඉඩම් හිමියන්ගේ ඉඩම් මහ ඉඩම් හිමියන් විසින් කොල්ලකෑම

නිසා මහ ඉඩම් හිමි පන්තියක් බිහිවීමත්, නිෂ්පාදනය වර්ධනය කර ගැනීමේ අරමුණින් වහල් හිමි රාජ්‍යයන් අතර පැවති යුද්ධ ආදියත් හේතුවෙන් සමාජයෙහි ව්‍යාකූල බවක් ඇතිවෙන බව මාක්ස් පැහැදිලි කරයි. මිනිස් ශ්‍රමයේ වටිනාකම වඩාත් වැඩියෙන් දැනුණු මේ සමාජයෙහි ශ්‍රම සංචලතාවක අවශ්‍යතාවක් තිබිණි. මේ අවශ්‍යතාව හා සමාජ ව්‍යාකූලත්වය මත සමාජයෙහි වහල් ක්‍රමය බිඳ වැටුණු බව මාක්ස් සඳහන් කර ඇත.

ප්‍රවේණිදාස භාවයේ මූලික පදනම සකස් වන්නේ වහල් ක්‍රමය බිඳ වැටීමත් සමඟ ය. මහ ඉඩම් හිමියන් රදළයන් පිරිසක් බවට පත්වීම හා වහලුන් වඩා නිදහසක් ලබා ප්‍රවේණිදසයන් බවට පත්වීම හේතුවෙන් වැඩවසම් යුගයක් උදවන බව මාක්ස් දක්වයි. වැඩ වසම් සමාජයේ ප්‍රධාන නිෂ්පාදන බලවේගය වන්නේ ඉඩම් ය. රදළයා හා ප්‍රවේණිදාසයන් අතර නිෂ්පාදන සම්බන්ධතා ගොඩනැගේ. ප්‍රවේණිදාසයා රදළයාගේ ඉඩම්වල කටයුතු ද ගෘහීය කටයුතුවල ද නිරත වේ. එම සේවය සඳහා රදළයා විසින් ප්‍රවේණිදාසයන්ගේ ජීවිත පවත්වා ගැනීමට අස්වැන්නෙන් කොටසක් හෝ කුඩා ඉඩම් කොටසක් ලබා දී තිබිණි.

වැඩවසම් ආර්ථිකය තුළ ප්‍රවේණිදසයා හා රදළයා අතර නිෂ්පාදන හුවමාරුවක් සිදුවෙන බව මාක්ස් කියයි. රදළ සමාජයේ අවශ්‍යතා මත කාර්මික නිෂ්පාදනයන් සඳහා ප්‍රවේණිදසයා යොමු වීමෙන් ග්‍රාමීය සුලු කාර්මාන්ත ආරම්භ වේ. එදිනෙදා ජීවිතයට අවශ්‍ය උපකරණ මෙන් ම රදළ සමාජයට අවශ්‍ය සුඛෝපභොගී භාණ්ඩ ද මේ කර්මාන්ත ඇසුරින් නිපදවන ලද බව කාල්මාක්ස් පෙන්වා දෙයි. සුලු කර්මාන්ත වශයෙන් ඇරඹි කාර්මික නිෂ්පාදන ක්‍රමය මහා පරිමාන කර්මාන්ත දක්වා ක්‍රමයෙන් වර්ධනය වීමත් සමඟ සමාජය ද ඊට සමගාමී ව පරිණාමය වූ බව ඔහු කියයි. කාර්මික නිෂ්පාදන ක්‍රමය ප්‍රබල වීමත් වෙළෙඳපොළ ක්‍රම ක්‍රමයෙන් වර්ධනය වීමත් හුවමාරු මාධ්‍යයක් ලෙස හා වටිනාකම් රැස් කිරීමේ මාධ්‍යයක් ලෙස මුදල් පැමිණීමත් සමඟ වැඩවසම් සම්බන්ධතා ඉවත්වී වාණිජවාදී ලක්ෂණ සහිත සමාජයන් වර්ධනය වූ ආකාරය දක්වා ඇත. කාර්මික ආර්ථිකයට අවශ්‍ය පරිදි සියුම් ශ්‍රම විභජනයක් ද සමාජයෙහි වර්ධනය විය. අලුත් ආර්ථික තත්ත්වය යටතේ ගොඩ නැගුණු සමාජය මාක්ස් විසින් ධනවාදී සමාජය ලෙස නම් කර ඇත. එම සමාජයේ සම්බන්ධතා ධනය පදනම් කරගෙන ක්‍රියාත්මක වූ බවත් ධනය ම පදනම් කරගෙන ධනපති හා නිර්ධන යනුවෙන් පන්ති දෙකක් පහළවන බවත් මාක්ස් කියයි. කර්මාන්තයන්හි හෝ විශාල ගොවිපලවල

අයිතිය ලැබූ විශාල ලාභයක් රැස්කරගත් සුලු පිරිසක් ධනපති පන්තියට අයත්ය. එම ආයතනවල වැටුපට ශ්‍රමය විකිණූ බහුතර නිර්ධන පිරිසක් සමාජයේ දක්නට ලැබිණි. ධනපතියා සිය ලාභය වඩාත් වර්ධනය කර ගැනීම සඳහා නිර්ධන පන්තිය පීඩනයට ලක් කිරීම දිගින් දිගටම සිදු වූ අතර ඒ තත්ත්වය මත ධනපති හා නිර්ධන පන්ති දෙක අතර ගැටුමක් හට ගැනිනි. ඒ ගැටුමේ ප්‍රතිඵලය වූයේ නිර්ධන පන්තිය විසින් ධනවාදී සමාජ ක්‍රමය බිඳ දැමීම ය.

ධනවාදී සමාජ ක්‍රමය බිඳ දමා නිර්ධනයන් විසින් ගොඩ නගා ගත් සමාජ ක්‍රමය **සමාජවාදී සමාජය** ලෙස මාක්ස් විසින් නම් කර ඇත. එම සමාජයේ පන්ති භේදයක් දක්නට නොලැබේ. පොදු දේපල ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මක වන අතර සමාජයේ අවශ්‍යතාව මත සාධාරණ වූ ශ්‍රම විභජනයක් ක්‍රියාත්මක වේ. සියලු දෙනාට අයිතිවාසිකම් ලැබෙන මේ සමාජ ක්‍රමය ජනතා බලවේගයන් මගින් ආරක්ෂා කොට ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන්නක් බව මාක්ස් කියයි.

සමාජවාදී සමාජ ක්‍රමය කොමියුනිස්ට් සමාජයක් බිහිවීමේ මුල් පියවරයි. සමාජය තුළ සමාජවාදය තහවුරු වීමෙන් අනතුරුව කිසිම ආඥා දායකත්වයක් හෝ පාලනය කිරීමක් අවශ්‍ය නොවන බව දක්වා ඇත. පුද්ගලයාගේ පූර්ණ සංවර්ධනය සහතික කරනු ලබන මානවයාගේ ඉහළ ම වර්ධනය පෙන්වන අවධියක් ඉන් පසුව ඇතිවෙන බව මාක්ස්ගේ අදහසයි. එම **සමාජය සුපිරි කොමියුනිස්ට් සමාජය** ලෙස ඔහු විසින් හඳුන්වා දී ඇත. එය දේශපාලන ස්වරූපයක් නොමැති රාජ්‍යයක් හෝ රාජ්‍ය පාලනයක අවශ්‍යතාවක් නැති ස්වයං පාලනයක් සහිත සමාජයකි. එම සමාජය සමාජ පරිණාමයේ උච්චත ම අවස්ථාව ලෙස කාල් මාක්ස් සිය න්‍යාය මගින් පෙන්වා දී ඇත.

අභ්‍යාසය

1. සමාජ පරිණාමය යනු කුමක් ද යි හඳුන්වා දෙන්න.
2. "ඔගස්ට් කොම්ට්" විසින් පෙන්වා දුන් සමාජ ප්‍රගතියේ අවධි තුන නම් කොට ඒ පිළිබඳ කෙටි සටහන් ලියන්න.
3. මැක්ස් වෙබර් ගේ ආධිපත්‍ය සංකල්පයේ වැදගත්කම සාකච්ඡා කරන්න.
4. පහත සඳහන් මාතෘකාවලට කෙටි සටහන් ලියන්න.

I. ශ්‍රම විභජනය
II. යාන්ත්‍රික ඒකාබද්ධතාව
III. වැඩවසම් සමාජය
IV. සමාජවාදී සමාජය
V. සමජාතීය සමාජය

5. සමාජ පරිණාමය පිළිබඳ ව අදහස් දක්වා ඇති සමාජ විද්‍යාඥයින් ගේ අදහස්වල ඇති සමානතා හා අසමානතා පිළිබඳ සංසන්දනයක් කරන්න.

2.2 නූතන සමාජ වෙනස්වීම

- කෙටි කාලීන ව සමාජය වෙනස්වීම
- දිගු කාලීන ව සමාජය වෙනස්වීම

ඇතැම් සාධකවල බලපෑම නිසා සමාජයක සුළු වෙනස්කමක් කෙටි කාලයක් තුළ ඇති වී නැවත සකස් වීම කෙටි කාලීන සමාජ වෙනස් වීම යනුවෙන් හැඳින්වේ. ඇතැම් සාධකවල බලපෑම මත සමාජයක් තුළ ස්ථාවර වූ කල්පවත්නා වෙනස්කම් ඇති වේ. දිගු කාලීන ව සමාජය වෙනස්වීම ලෙස හඳුන්වන්නේ එම තත්ත්වය යි.

කෙටි කාලීන ව සමාජය වෙනස්වීම

යම් යම් අවස්ථා අනුව කෙටිකාලයක් තුළ ක්‍රියාත්මක වී සමාජයේ කිසියම් වෙනස් වීමක් හෝ වෙනස් වීමේ ප්‍රවනතාවක් හෝ ජනිත කරනු ලබන බලවේගයන් කෙටි කාලීන ව සමාජය වෙනස් කරනු ලබන සාධක ලෙස හැඳින්විය හැකි ය. සමාජයෙහි නිර්මාණය වී ඇති විවිධ ව්‍යාපාර කෙටි කාලීන ව සමාජය වෙනස් කිරීම සඳහා ඉවහල් වේ. සංස්කෘතික සහයෝගිතා ව්‍යාපාර, දේශපාලන විරෝධතා ව්‍යාපාර, මෝස්තර ව්‍යාපාර ආදිය ඊට උදාහරණ ලෙස දැක්විය හැකි ය.

සංස්කෘතික සහයෝගිතා ව්‍යාපාරවල තේමා බවට පත්ව ඇත්තේ සමාජ සුභසාධනය පිළිබඳ අදහස් ඉදිරිපත් කිරීම, විවිධ ඉල්ලීම් ඉදිරිපත් කිරීම නැතහොත් යම් යම් කරුණු සඳහා සමාජය දැනුම්වත් කිරීම වැනි ඒවා ය. අමද්‍යප ව්‍යාපාරය, තරුණ සංවිධාන, කාන්තා සංවිධාන, ළමා අපචාර පිටුදැකීමේ ව්‍යාපාර, ගෘහස්ථ ප්‍රචණ්ඩත්වයට එරෙහි සංවිධාන,

සංස්කෘතික පුනර්ජීවන ව්‍යාපාර ආදිය මේ යටතේ දැක්විය හැකි ය. මෙවැනි ව්‍යාපාරවල පැවැත්මෙහි ස්ථාවර බවක් දක්නට නොලැබේ. කාලීන අවශ්‍යතා අනුව මතු වී ක්‍රියාත්මක වන අතර පසුව නිහඬ වන හෝ අහෝසි වී යන තත්ත්වයන් මේවායේ දක්නට ලැබේ. දිගුකාලීන පැවැත්මක් මේවාට නැත. කෙසේ නමුත් මෙම ව්‍යාපාර ක්‍රියාත්මක වන කාලය තුළ සමාජයෙහි කිසියම් පිබිදීමක් නැතහොත් උද්දමයක් ඇති කරලීමට සමත් වෙයි.

සමාජයක ගොඩනැගෙන ඇතැම් ගැටලුවලට සංවේදී නොවන නැතහොත් ප්‍රතිචාර නොදක්වන කණ්ඩායම් මෙවැනි සංස්කෘතික ව්‍යාපාරවල ක්‍රියාකාරිත්වය නිසා සක්‍රිය වී ප්‍රතිචාර දැක්වීමට පෙළඹේ. ඒ තුළින් අදාළ ගැටලුවට විරුද්ධ රැල්ලක් නැතහොත් බලවේගයක් සමාජය තුළ ගොඩනැංවීම පිණිස මෙවැනි ව්‍යාපාරවල ක්‍රියාකාරිත්වය බලපානු ලැබේ. එමගින් සමාජය තුළ කෙටි කාලීන ව කිසියම් වෙනසක් මතු වීම සිදු වේ.

දේශපාලන විරෝධතා ව්‍යාපාර ද කෙටි කාලීන ව සමාජයෙහි කිසියම් වෙනසක් ඇති කරලීමට සමත් වේ. සංස්කෘතික සහයෝගිතා ව්‍යාපාරවලට වඩා දේශපාලන විරෝධතා ව්‍යාපාරවල වෙනස්කම් කිහිපයක් දක්නට ලැබේ. දේශපාලන විරෝධතා ව්‍යාපාරවල අරමුණ ඉතා පැහැදිලි ය. හොඳින් සංවිධානය වූ පැහැදිලි නායකත්වයක් මේවාට ඇත. ආරම්භක අවස්ථාවේ දී බොහෝ විට උද්ඝෝෂණ ව්‍යාපාරවලට පමණක් සීමා වී පවතින මේ දේශපාලන විරෝධතා ව්‍යාපාර ක්‍රමානුකූල ව සංවිධානය වෙමින් සමාජයේ ස්ථාවර ධාරාවක් ලෙස සකස් වන ආකාරය ද දක්නට ලැබේ. සමාජ අසාධාරණය, අසහනය වැනි තත්ත්වයන් දුරු කර ගැනීම සඳහා බලපෑම් කණ්ඩායමක් ලෙස ආරම්භ වී එවැනි තත්ත්වයන් දුරුකර ගැනීම සඳහා සමාජයට මඟ පෙන්වීමත්, නායකත්වය දීමත්, පාලක පක්ෂයට බලපෑම් කිරීමත් මෙමගින් සිදු වේ. මෙවැනි දේශපාලන ව්‍යාපාරවල ක්‍රියාකාරිත්වය නිසා සමාජයෙහි පිබිදීමක් මෙන් ම නව ප්‍රවණතාවන් ද ගොඩනැගේ. ඒ මගින් ද සමාජයේ කෙටි කාලීන වෙනසක් නිර්මාණය වේ.

මෝස්තර ව්‍යාපාර ද කෙටි කාලීන ව සමාජය වෙනස් කිරීමට බලපානු ලැබේ. මෙහි දී ජනමාධ්‍ය ආයතන හා වෙළඳ ප්‍රචාරක ආයතන විශාල කාර්යභාරයක් සිදු කරනු ලබයි. සමාජයේ කැපී පෙනෙන චරිතයන්, තත්ත්වයන් හෝ ගුණාංගයන් උපයෝගී කොටගෙන සෘජුව ම සමාජයේ එක් කොටසක් ආමන්ත්‍රණය කිරීම මෙහි දී සිදු වේ. විවිධ විලාසිතා හුරු පුරුදු ආදිය සමාජගත කරලීම මෝස්තර ව්‍යාපාර තුළින් සිදු වේ.

තරුණ - තරුණියන්, නළු - නිළියන්, ක්‍රීඩක - ක්‍රීඩිකාවන් වැනි යුගයේ කැපී පෙනෙන චරිත උපයෝගී කරගෙන සිදු කරනු ලබන ප්‍රචාරණය මත සමාජයෙහි විවිධ ඇඳුම් - පැළඳුම්, ආහාර - පාන හෝ විවිධ චරිතාංග කෙරෙහි උනන්දුවක් සමාජය තුළ ඇති වේ. එම භාණ්ඩ පරිහරණය කිරීමට යාමෙන් හෝ එම චරිත අනුකරණය කිරීමට යාමෙන් සමාජයේ තාවකාලික රැල්ලක් ඇති වේ. ඒ ඇසුරින් සමාජය තුළ කෙටිකාලීන වෙනස-ක් ඇති වෙන ආකාරය දක්නට ලැබේ. සමාජය විවිධ ඇඳුම් විලාසිතාවලට ඇබ්බැහිවීම, ව්‍යවහාරික භාෂාවේ ඇතැම් අලුත් වචන හා යෙදුම් කලින් කලට ඉදිරියට පැමිණීම මෙවැනි මෝස්තර ව්‍යාපාර නිසා සිදු වේ. ඇතැම් කෘත්‍රිම ආහාර සඳහා සමාජය තුළ විශේෂ ලැදියාවක් හා විශ්වාසයක් ඇති වීමට ද මෙවැනි මෝස්තර ව්‍යාපාර බලපෑම් කරන ආකාරය පෙනේ.

මෙසේ ගොඩනැගෙන නව තත්ත්වයන් කෙටි කලක දී නැවත වෙනස් වී යාමක් දක්නට ලැබෙන අතර වෙනස් ආකාරයක ප්‍රචාරණයක් නැවත ඉදිරියට පැමිණෙන ආකාරය ද පෙනේ. මෙලෙස මෝස්තර ව්‍යාපාර හා ඒ සම්බන්ධ ප්‍රචාරණ ව්‍යාපාර නිසා සමාජය තුළ කෙටි කාලීන වෙනස්කම් බිහිවෙන ආකාරය පැහැදිලි ය.

දිගු කාලීන ව සමාජය වෙනස් වීම

සමාජය තුළ අලුත් වෙනසක් ඇති කරමින් සමස්ත සමාජය ම වෙනස් මඟකට යොමු කරලීමට සමත් වන සාධක දිගු කාලීන ව සමාජය වෙනස් කරන බලවේග ලෙස හැඳින්වේ. මෙවැනි බලවේග හතරක් සමාජ විද්‍යාඥයින් විසින් දක්වා ඇත.

1. නවීකරණය - (Modernization)
2. නාගරීකරණය - (Urbanization)
3. බටහිරකරණය - (Westernization)
4. කාර්මීකරණය - (Industriaization)

මේ සාධක පිළිබඳ වැඩි විස්තර ඉදිරි පාඩමේ දී ඉදිරිපත් කෙරෙන අතර මෙහි දී විමසා බැලෙන්නේ මෙම සාධක මගින් සමාජය වෙනස් වන ආකාරය පමණි.

නවීකරණය

සමාජය ඒ වන විට පැවති තත්ත්වයෙන් වඩා වෙනස් වූ තත්ත්වයකට වෙනස් කරලීම නැතහොත් හැඩගැස්සවීම නවීකරණය යනුවෙන් සරලව දක්විය හැකි ය. නවීකරණයෙන් සිදුවන්නේ සමාජයක් සාම්ප්‍රදායික නොදියුණු තත්ත්වයක සිට දියුණු නවීන තත්ත්වයක් කරා වෙනස් කරලීමයි. සාම්ප්‍රදායික ව පවතින නොදියුණු යැයි සම්මත සමාජයන් නවීන සමාජයක පවත්නා සමාජ, ආර්ථික, දේශපාලන තත්ත්වයන් ආදේශ කිරීම මගින් එම සමාජය ද දියුණු කරලීම නවීකරණයෙන් බලාපොරොත්තු වේ.

නවීකරණය මගින් සමාජයෙහි දිගු කාලීන වෙනසක් සිදුවන ආකාරය සමාජ විද්‍යාඥයින් විසින් පෙන්වා දී ඇත. නවීකරණය නිසා පුද්ගලයා වෙත පැවරී ඇති කාර්ය කොටස් සුවිශේෂ වූ ආයතනයන් හෝ විශේෂ දැනුමක් සහිත පුද්ගලයන් වෙත පවරා දීම සිදු වේ. සමාජ විද්‍යාඥයින් විසින් මේ තත්ත්වය "ව්‍යුහීය ප්‍රභේදය" යනුවෙන් හඳුන්වයි. ව්‍යුහීය ප්‍රභේදය නිසා කාර්යයන්හි වඩා කාර්යක්ෂම මෙන් ම ගුණාත්මක බවක් ඇති වේ.

දියුණු රටවල පවතින දියුණු තාක්ෂණය මෙන් ම දියුණු ආර්ථික සම්පත් ආදිය නොදියුණු සමාජවලට යොමු කරලීමෙන් එම සමාජයන් දියුණු කිරීමට නවීකරණය මගින් හැකිවන බව දෙවැනි අදහස යි. වර්තමානයේ බොහෝ රටවල විදෙස් ආයෝජන වශයෙන් සිදු කෙරෙන්නේ දියුණු රටවල නවීකරණ ලක්ෂණ නොදියුණු සමාජවලට හුරු පුරුදු කරමින් සමාජය වෙනස් කිරීමට උත්සාහ දැරීම යි. මේ තුළින් දියුණු සමාජවල පවතින ප්‍රාග්ධනය, සමාජය හා ව්‍යවසායකත්වයන් ලැබීම නිසා නොදියුණු සමාජ තුළ දිගු කාලීන වෙනසක් ඇති කෙරේ.

නවීකරණය මගින් සමාජ සංස්කෘතියෙහි ද වෙනසක් ඇති කෙරේ. මෙතෙක් සාමූහික ව කටයුතු කළ පුද්ගලයා නවීන තාක්ෂණය ලැබීමත් නව ආර්ථික ශක්තියක් ගොඩනගා ගැනීමත් මත අලුත් පෞරුෂයක් ගොඩනගා ගනී. ඒ මත තනි ව නැගී සිටීමට උත්සාහ දරයි.

මෙතෙක් සාම්ප්‍රදායික සමාජයෙහි වූ විවිධ බැඳීම් මත හිර වී සිටි පුද්ගලයා නවීකරණය වීම නිසා ගොඩනැගෙන අලුත් සමාජ වාතාවරණය යටතේ ලබන පෞද්ගලික නිදහස මත අලුත් කණ්ඩායම් සමග අලුත් සම්බන්ධතා ඇති කර ගනී. ඒ මත අලුත් ක්‍රියාකලාපයන් බිහි වේ. එහි දී

පුද්ගලයාට සමාජයේ ඉහළ නැගීම හා පහළ බැසීම සඳහා ඇති හැකියාව වැඩි වේ. සමාජ විද්‍යාඥයින් විසින් "සමාජ සංචලතාව" ලෙස හඳුන්වන මේ තත්ත්වය නිසා ද සමාජයේ දිගු කාලීන වෙනසක් ඇති වේ.

නාගරීකරණය

නාගරීකරණය යනුවෙන් හැඳින්වෙන්නේ නගර බිහි වීම මෙන් ම ජන ඝනත්වය වැඩි වීමත්, සංක්‍රමණිකයන්ගේ පැමිණීම තීව්‍ර වීම, උප නගර බිහි වීම ආදී සාධක මත වඩා සංකීර්ණතාවට පත්වීමක් ය. නාගරීකරණයේ දී දියුණු ශ්‍රම විභජනයක් ඇති වීම, මුදල් හුවමාරුව ඉහළ යාම හා ලාභයට මුල් තැන ලැබීම, විධිමත් පාලන සංවිධාන රටාවක් ගොඩනැගීම, පොදු පහසුකම් වැඩි දියුණු වීම වැනි ලක්ෂණ ඇති වේ.

ජන ඝනත්වය ඉහළ යාම සංක්‍රමණිකයන් පැමිණීම නිසා සිදු වේ. මේ තත්ත්වය සමාජය තුළ සංකීර්ණ තත්ත්වයක් ඇති කරයි. සාම්ප්‍රදායික ව පැවති සමාජ සම්බන්ධතා වෙනස් වී අලුත් සමාජ සම්බන්ධතා ජාලයක් නිර්මාණය වීම තුළින් සමාජයේ දිගු කාලීන වෙනසක් ජනිත වේ. නාගරික සමාජය තුළ ජනිත වන ශ්‍රම විභජනය හා මුදලට වැඩි තැනක් ලැබීම නිසා ද සමාජ ආර්ථික ක්ෂේත්‍රය තුළ අලුත් වෙනසක් ඇති වේ. අලුත් ආකල්ප පහළ වන අතර ඊට අනුකූල සංකීර්ණ හැසිරීම් රටාවක් ගොඩනැගේ. එම තත්ත්වය දිගු කාලීන සමාජ වෙනසක් ඇති කරයි.

සමාජයෙහි සම්පත් බහුල වීම හෝ පහසුකම් වර්ධනය වීම දියුණු සංවිධානාත්මක ආයතන ව්‍යුහයක් සකස් වීම වැනි දිගුකල් පවත්නා වටිනාකම් නාගරීකරණය නිසා ඇති වේ. එසේ ම ගණිකා වෘත්තිය, මත්ද්‍රව්‍ය, මුඩුක්කු නිවාස, දුගීබව වැනි දුබලතා රැසක් ද නාගරීකරණය නිසා ඇති වේ. මේ ප්‍රබලතා හෝ දුබලතා මූලික කොටගෙන නාගරික සමාජය තුළ ජීවත් වන පුද්ගලයින් ගේ ආර්ථිකයෙහි මෙන් ම අදහස් හෝ ආකල්පවල ද, සාරධර්ම හා අගනාකම්වල ද කල් පවත්නා වෙනසක් ඇති වේ.

කාර්මීකරණය

නාගරීකරණය වීම සඳහා කාර්මීකරණය ද බලපෑමක් සිදු කරයි. 18 - 19 සියවස්වල එංගලන්ත සමාජයේ සිදු වූ කාර්මික සංවර්ධනය ලොව පුරා

ප්‍රචලිත වීමෙන් කාර්මිකත්වයට නැඹුරු සමාජ පරිසරයක් නිර්මාණය විය. ශ්‍රමය මත පදනම් වූ නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය කාර්මීකරණයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස යාන්ත්‍රීකරණයට ලක් විය. සුළු කර්මාන්ත වෙනුවට මහා පරිමාණ කර්මාන්තශාලා බිහි වීම සඳහා මේ තත්ත්වය හේතුවක් විය. එක් අතකින් යාන්ත්‍රීකරණයේ ප්‍රතිඵල නිසා ගොවිබිම් අහිමි වීමත් අනෙක් අතින් මහා පරිමාණ කර්මාන්ත ශාලාවල විශාල රැකිරක්ෂා ප්‍රමාණයක් බිහිවීමත් නිසා ග්‍රාමීය ජනතාව නගර කරා සංක්‍රමණය විය. පොදු පහසුකම් හා විධිමත් පාලන ආයතන සහිත ව නගර බිහිවීම සඳහාත්, සමාජයේ සංකීර්ණත්වය පාලනය කිරීම අපහසු වී අපගාමී චර්යා පහළ වෙමින් සංකීර්ණ නාගරීකරණයක් සිදුවීම සඳහාත් කාර්මීකරණය හේතු විය.

විශේෂයෙන් නාගරික ප්‍රදේශවල දී ශ්‍රමය වෙනුවට යන්ත්‍ර ආදේශ වීම නිසා විශාල රැකියා වියුක්තියක් ඇති විය. එම තත්ත්වය සමාජය තුළ අපරාධකාරී උප සංස්කෘතියක් බිහි වීමට හේතු වන ආකාරය පෙන්වා දිය හැකි ය. ඊට අමතර ව ජනතාව අතර ගොඩනැගී තිබුණු සාම්ප්‍රදායික සංස්කෘතික සම්බන්ධතා බිඳ වැටීමට කාර්මීකරණය බලපෑවේ ය. අන්තර් පුද්ගල සම්බන්ධතා, අන්තර් පුද්ගල සහජීවනය වැනි ලක්ෂණද යාන්ත්‍රීකරණයේ ප්‍රතිඵල ලෙස බිඳ වැටිණි. දිගු කාලීන ව සමාජයේ වෙනසක් ඇතිකරලීම සඳහා යාන්ත්‍රීකරණය ද මේ ආකාරයේ බලපෑමක් සිදු කර ඇත.

බටහිරකරණය

බටහිර කාර්මික සමාජවල බලපෑමෙන් අනෙක් ප්‍රදේශයන් හි සමාජ දිගුකාලීන වෙනසකට ලක් වී ඇත. විශේෂයෙන් බටහිර ප්‍රබල රටවල් විසින් ගොඩනගා ගත් යටත් විජිතයන් හි බටහිර සිරිත් අනුකරණ කිරීම නිසා ඇති වී තිබෙන සමාජීය තත්ත්වය බටහිරකරණය යනුවෙන් හැඳින්වේ. දිගු කලක් යටත් විජිතයන් ලෙස පැවතීම නිසා යටත් විජිත මව් රාජ්‍යන් හි සිරිත් විරිත්, භාෂාව, ආගම වැනි සංස්කෘතික යටත් විජිත සාධකයන් ද, ඇතැම් විට ආර්ථික මෙන් ම දේශපාලන ක්‍රමවේදයන් ද අනුකරණය කිරීමට කැමැත්තක් යටත් විජිතයන් හි සමාජවල ඇති වේ. උදාහරණයක් ලෙස ශ්‍රී ලංකාව බ්‍රිතාන්‍යයේ යටත් විජිතයක් ව තිබීම නිසා ඉංග්‍රීසි භාෂාව සම්බන්ධීකරණ භාෂාවක් වූවාට වඩා තත්ත්වය, තරාතිරම ප්‍රකාශ කරන මෙවලමක් ලෙස යොදා ගැනීම දක්නට ලැබේ. බටහිර සිරිත් ඉතා වැදගත් කොට සැලකීම ද එසේ ය. දේශපාලනික වශයෙන් පාර්ලිමේන්තු ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය බටහිරින් ලැබෙන එකකි. එසේ ම

විවෘත ආර්ථික සංකල්පය ද එලෙස ලැබුණු එකකි. මේ ආකාරයෙන් බටහිර සිරිත හෝ බටහිර න්‍යායන් වඩා උසස් ය, නිවැරදි ය, යන ආකල්පයෙන් විචාරයෙන් හෝ අවිචාරයෙන් අනුකරණය කිරීම බටහිරකරණය ලෙස හැඳින්වේ. ඒ තත්ත්වය සමාජයේ දිගු කාලීන වෙනස් කම් බිහි කරලීම සඳහා හේතු වී ඇති ආකාරය ශ්‍රී ලංකික සමාජය තුළින් ද පැහැදිලි වේ.

2.3 සමාජ පරිණාමය කෙරෙහි බලපාන සාධක

සමාජ වෙනස්වීම පිළිබඳ කරුණු අධ්‍යයනය කරනු ලබන සමාජ විද්‍යාඥයින් විසින් ප්‍රාග් කාර්මික යුගයේ සිට කාර්මික යුගය දක්වා ලෝකය වෙනස්වීම සමාජ වෙනස්වීම යනුවෙන් දක්වයි. ඒ වෙනස සාර්ව මට්ටමින් තේරුම් ගැනීම සඳහා සමාජ විද්‍යාඥයන් විසින් යොදාගත් ප්‍රධාන සංකල්ප තුනක් තිබේ. එනම්

1. නවීකරණය (Modernization)
2. කාර්මීකරණය (Industrialization)
3. නාගරිකරණය (Urbanization)

එම සංකල්ප තුනයි.

නවීකරණය යනු සමාජයක් පැවති තත්ත්වයට වඩා අලුත් තත්ත්වයකට අනුව හැඩ ගැසීමයි. සාම්ප්‍රදායික නොදියුණු සමාජයක් ආර්ථික වර්ධනයත් සමග ම දේශපාලන ස්ථාවරත්වයක් ඇතිකර ගනිමින් දියුණු තත්ත්වයකට පරිවර්තනය වීම නවීකරණය ලෙස අර්ථ දැක්විය හැකි බව "විල්බට් මුවර්" නම් සමාජ අර්ථ ශාස්ත්‍රඥයා විසින් ප්‍රකාශ කර ඇත.

සමාජය නවීකරණයට ලක්වීමට බලපෑ හේතු තුනක් සමාජ විද්‍යාඥයන් විසින් දක්වා ඇත. ඉන් පළමුවැන්න වන්නේ මධ්‍යකාලීන යුරෝපයේ ඇති වූ ආගමික ප්‍රතිසංස්කරණ ව්‍යාපාරය යි. කතෝලික පල්ලියේ ආධිපත්‍යයට එරෙහි ව මාටින් ලූතර් (Martin Luther) විසින් ගෙන ගිය ප්‍රතිසංස්කරණ ව්‍යාපාරය හා ජෝන් කැල්වින් (John Celvin) විසින් ගෙන ගිය "ප්‍රොතෙස්තන්ත්‍ර" ව්‍යාපාරයත් සමඟ ආගමේ දැඩි බලපෑමෙන් සමාජය මිදී ගියේ ය. මේ තත්ත්වය යුරෝපයේ නැගී ආ ධනවාදී ආර්ථිකයට හොඳ අවස්ථාවක් උදා කළේ ය. මැක්ස් වේබර් විසින් ලියන ලද "ප්‍රොතෙස්තන්ත්‍ර ආචාරධර්ම හා ධනවාදයේ හරය" (The Protestant Ethics and The Spirit of Capitalism) නම් කෘතියෙන් පැහැදිලි කරන ලද්දේ මේ තත්ත්වය යි. නවීකරණය පෙන්වන දෙවන කාරණය

ලෙස සමාජ විද්‍යාඥයින් දක්වනු ලබන්නේ 16 වෙනි හා 17 වෙනි සියවස්වල යුරෝපයේ සිදු වූ කාර්මික විප්ලවය යි. කාර්මික විප්ලවය නිසා තාක්ෂණික දියුණුවක් මෙන් ම කාර්මික දියුණුවක් ද සිදු විය. මහා පරිමාණ කර්මාන්ත ශාලා බිහි වූයේ මේ තත්ත්වය නිසා ය. තාක්ෂණය වර්ධනය වීමත් සමඟ නිෂ්පාදනය මෙන් ම ප්‍රවාහනය ද වේගවත් විය; කාර්යක්ෂම විය. නවීකරණයේ බලපෑම මුලු ලෝකය පුරාම ව්‍යාප්ත වූයේ මේ තත්ත්වය මතයි.

1789 දී සිදු වූ ප්‍රංශ ආණ්ඩු විප්ලවය නවීකරණය ප්‍රකට කරන තෙවන සාධකය යි. ප්‍රංශ ආණ්ඩු විප්ලවයේ ප්‍රතිඵලය වූයේ සාම්ප්‍රදායික වැඩවසම් පාලනය බිඳවැටී පෞද්ගලික නිදහසට මුල්තැන දුන් ලිබරල්වාදී දේශපාලන ක්‍රමයක් නිර්මාණය වීම යි. එක් පාලකයෙකු වෙත කේන්ද්‍රගත වී තිබුණු දේශපාලන බලය ආයතන කිහිපයක් අතර බෙදීයාම නිසා සහයෝගීතාව මත ක්‍රියාත්මක වන දේශපාලන බල අධිකාරයන් කිහිපයක් සහිත පාලන ක්‍රමයක් බිහි වූයේ ය.

නවීකරණයේ අංග කිහිපයක් සමාජ විද්‍යාඥයන් විසින් පෙන්වා දී ඇත. ආර්ථික නවීකරණය, දේශපාලන නවීකරණය, අධ්‍යාපන නවීකරණය, ජනමාධ්‍ය නවීකරණය, ප්‍රවාහන නවීකරණය ඒවා අතරින් වැදගත් වේ.

දහසය හා දාහත්වන සියවස්වල එංගලන්තය ප්‍රධාන යුරෝපීය සමාජය තුළ ඇතිවන කාර්මික සංවර්ධනයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සාම්ප්‍රදායිකව පැවති කෘෂිකර්මය හා ලුහු කර්මාන්ත පදනමක් මත රැඳී පැවතියා වූ ආර්ථිකය කාර්මීකරණයට ලක්විය. ඒ හේතුවෙන් යන්ත්‍ර සූත්‍ර භාවිතය ඉහළ ගිය අතර මහා පරිමාන කර්මාන්තශාලා ක්‍රමයක් බිහිවිය. එසේ ම කෘෂිකර්මයේ සාම්ප්‍රදයකත්වය වෙනස් වී ව්‍යාපාරික කෘෂිකර්මයක් බවට පත්විය. යන්ත්‍ර සූත්‍ර භාවිතය නිසා නිෂ්පාදන ධාරිතාව ඉහළ ගියේ ය. එසේ ම නගර ආශ්‍රිත ව පුළුල් වෙළඳපොළක් ද බිහිවිය. ප්‍රවාහනය දියුණුවක් සේ ම එහි කාර්යක්ෂමතාව ද වර්ධනය විය. මේ තත්ත්වය හේතුකොට ගෙන ආර්ථිකය සාම්ප්‍රදයික මට්ටමේ සිට දියුණු ව්‍යාපාරික මට්ටමක් දක්වා පරිවර්තනය විය. වෙළෙඳපොළ අන්තර් ජාතික මට්ටමට පත්විය. ලෝක ආර්ථිකයේ සිදු වූ මේ වර්ධනය ආර්ථික නවීකරණය ලෙස හඳුන්වයි.

ප්‍රංශ ආණ්ඩු විප්ලවයේ ආභාසය ලැබූ යුරෝපීය ජාතීන් සාම්ප්‍රදායික රාජාණ්ඩු පාලන ක්‍රමය වෙනුවට ලිබරල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ආණ්ඩු ගොඩනංවා ගැනීම සඳහා වෙහෙස දැරීය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස පාරම්පරික උරුමයක් ලෙස

සැලකූ පාලන බලය පිළිබඳ සම්ප්‍රදාය වෙනස් වී මහජන පරමාධිපත්‍ය සංකල්පය යටතේ වන පාලන ක්‍රමයක් ස්ථාපනය කෙරිණි. ජනතා නියෝජිතයන් මගින් පාර්ලිමේන්තු ක්‍රමය හරහා පාලන කටයුතු මෙහෙයවීම ආරම්භ වූයේ මේ අනුවයි. නියෝජිත ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ක්‍රමයක් තුළින් "ව්‍යවස්ථානුකූල වාදය" නැමැති සංකල්පය යටතේ පාලන කටයුතු මෙහෙයවී ය. ඒ අදහස අනුව "නීතියේ ආධිපත්‍යය" පිළිබඳ සංකල්පය ලොව පුරා ව්‍යාප්ත විය. සැමට ඉහළින් නීතිය පවතින බව නීතියේ ආධිපත්‍ය සංකල්පයේ අදහස යි. මෙලෙස සාම්ප්‍රදායික රාජාණ්ඩු පාලන ක්‍රමයක සිට නූතන ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමය දක්වා දේශපාලන ක්‍රියාදාමයේ සිදු වූ වර්ධනය දේශපාලන නවීකරණය නමින් හඳුන්වා ඇත.

නවීකරණයේ දී අධ්‍යාපන නවීකරණයට ද විශාල වැදගත්කමක් හිමි වේ. පැරණි සාම්ප්‍රදායික අධ්‍යාපනය වෙනුවට නූතන යුගයේ වැදගත් වන විෂය පථයන් හා ක්‍රමවේදයන් ඔස්සේ අධ්‍යාපනය නවීකරණය වී ඇත. නවීකරණය නිසා අධ්‍යාපන අවස්ථා පුළුල් වීමත් සංකීර්ණ වී තිබීමත් දක්නට ලැබේ. පැරණි සාම්ප්‍රදායික සමාජය තුළ පැවති අධ්‍යාපනයේ අගනාකම් පමණක් නොව අධ්‍යාපනයෙන් අවධාරණය කෙරුණු ආකල්පවල ද වෙනසක් සිදු වී ඇත. අධ්‍යාපනය තුළ නූතන තාක්‍ෂණ විෂයයන්ට වැඩි වැදගත්කමක් ලැබී ඇත. මෙලෙස සාම්ප්‍රදායික අධ්‍යාපන ක්‍රමවේද හා ගුණාංග වෙනස් වී නූතන තාක්ෂණ අධ්‍යාපන ක්‍රමවේද දක්වා අධ්‍යාපනයේ සිදු වූ වෙනස අධ්‍යාපන නවීකරණයෙන් සාකච්ඡා කෙරේ.

පැරණි සමාජය බාහිර සම්බන්ධතා අඩු, හුදකලාව පැවති එකකි. එබැවින් බාහිර තොරතුරු පිළිබඳ ව ද වැඩි උනන්දුවක් නොතිබිණි. අධ්‍යාපන අවශ්‍යතා, සන්නිවේදන අවශ්‍යතා ආදියෙහි ද වැඩි වැදගත් කමක් එම සමාජයට නොවීය. කටකතා, ජනප්‍රවාද, ඕපාදූප ආදිය මගින් තොරතුරු සන්නිවේදනය කරගත් නමුත් සමාජය වෙනස් කරලීමේ ප්‍රබල හැකියාවක් ඒවාට නොවීය. තාක්‍ෂණය, දැනුම වර්ධනය වෙමින් නව ලොවකට පිය නගන සමාජයක අධ්‍යාපනය ලැබීම, තොරතුරු ලබා ගැනීම, දැනුම සොයා ගැනීම වැනි තත්ත්වයන් නිසා ජනමාධ්‍යයන්හි වැදගත්කම ද වර්ධනය විය. ඒ අවශ්‍යතාව මත පුවත්පත්, ගුවන්විදුලිය, රූපවාහිණිය, සිනමාව පමණක් නොව අන්තර්ජාලය වැනි ජනමාධ්‍ය මෙවලම් භාවිතයට ගැනිණි. මේ ආකාරයෙන් බහු ජනමාධ්‍යකරණයක් නූතන සමාජයේ දක්නට ලැබේ. පැරණි සාම්ප්‍රදායික සමාජය දැනුම තාක්‍ෂණය හා තොරතුරු සොයා යන සමාජයක්

දක්වා වර්ධනය වනවිට ජනමාධ්‍ය ක්ෂේත්‍රය තුළ ඇති වූ වර්ධනය ජනමාධ්‍ය නවීකරණය තුළින් පැහැදිලි කෙරේ. අද ලෝකය විශ්ව ගම්මානයක් (Global Village) බවට පත්වීම සඳහා ජනමාධ්‍ය නවීකරණය හේතු විය.

මිනිසාගේ අවශ්‍යතා වර්ධනය වී වානිජ සමාජයක් බවට සාම්ප්‍රදායික සමාජය වෙනස් වීමත් සමග ප්‍රවාහනයේ අවශ්‍යතාව වර්ධනය විය. විශේෂයෙන් වෙළෙඳපොළ ආර්ථිකය බිහිවීමත්, නාගරීකරණයේ බලපෑමත් මත ප්‍රවාහනයේ අවශ්‍යතාව මතු විය. තාක්ෂණයේ වර්ධනය හා කාර්මීකරණයේ බලපෑම මත ප්‍රවාහන උපක්‍රම හා උපකරණවල දියුණුවක් ඇති වේ. දියුණු මාර්ග පද්ධතියක් නිර්මාණය වීමත්, බස්රථ, ලොරි රථ, දුම්රිය, නාවික යාත්‍රා, ගුවන් යානා, වැනි ප්‍රවාහන උපකරණ නිෂ්පාදනය නිසා ප්‍රවාහනයේ වර්ධනයක් මෙන් ම කාර්යක්ෂමතාවක් ඇති වී තිබේ. මේ තත්ත්වය ප්‍රවාහන නවීකරණය ලෙස හැඳින්වෙන අතර ලෝක සමාජයක් නිර්මාණය වීම උදෙසා අලුත් සමාජ සම්බන්ධතා ජාලයක් නිර්මාණය වීම ප්‍රවාහන නවීකරණය මගින් සිදු වී ඇත.

කාර්මීකරණය

සමාජයක් වෙනස්වීම සඳහා බලපානු ලබන වැදගත් සාධකයක් ලෙස කාර්මීකරණය ද හැඳින්විය හැකි ය. කාර්මීකරණයෙන් ප්‍රකට වන්නේ සමාජයෙහි උසස් තාක්ෂණයක් සහිත යාන්ත්‍රික මෙවලම් භාවිතය වර්ධනය වන ආකාරය යි. කාර්මීකරණය ලොව පුරාම වේගවත් ව පැතිරීයාම මගින් සමාජය වෙනස් වීමට සිදු වූ බලපෑම විශාල ය.

කාර්මීකරණයට පදනම වූයේ නව සොයා ගැනීම් සමුදාය යි. යුරෝපීය සමාජයේ කාර්මික විප්ලවයක් ඇති වන්නේ ද එම සොයා ගැනීම නිසා ය. විශේෂයෙන් වාෂ්පබල යන්ත්‍රය, විදුලිජනකය නිපදවීමත් මානව ශිෂ්ටාචාරය නව මගකට යොමු කිරීමට සමත් විය. උසස් තාක්ෂණයක් සහිත යන්ත්‍රසූත්‍ර භාවිතයෙන් තම කාර්යයන් කාර්යක්ෂම ව ඉටුකර ගැනීමට හැකිවීම නිසා එබඳු උපකරණ භාවිතය ඉහළ ගියේ ය. ඒ මත ලෝක සමාජය වේගයෙන් කාර්මීකරණයට ලක් වන්නට විය.

කාර්මීකරණය තාක්ෂණික දියුණුවේ ප්‍රතිඵලයකි. නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය තුළ පැවති සාම්ප්‍රදායික බව ඉවත් වී නව තාක්ෂණය ඊට ආදේශ වූ ආකාරය නිදසුනක් ලෙස දැක්විය හැකි ය. සාම්ප්‍රදායික කෘෂිකර්මය ශ්‍රමය උපයෝගී

කරගෙන සිදු කළේ ය. මිනිස් හා සත්ත්ව ශ්‍රමය වෙනුවට යන්ත්‍ර ආදේශ වීම කාර්මීකරණයේ ප්‍රතිඵලයකි. මේ නිසා වඩා පහසුවෙන් තම කාර්යයන් කර ගැනීමට අවකාශය ලැබිණි. එසේම අඩු වියදමකින් වැඩි නිපැයුමක් ලබාගත හැකි විය. මේ තත්ත්වය මත ලාභය වැඩි වූවා සේම කාලය ඉතිරි කර ගැනීමට ද හැකි විය. විවේකය හා විනෝදය වෙනුවෙන් කාලය වැය කිරීමට වැඩි අවස්ථාවක් එයින් ලැබිණි.

කාර්මීකරණයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ගෘහස්ත මට්ටමේ පැවති කර්මාන්ත නගර කේන්ද්‍ර කර ගනිමින් මහා පරිමාණ කර්මාන්ත ශාලා බවට පත්වේ. විශාල පුහුණු ශ්‍රම බලකායක අවශ්‍යතාවක් මේ නිසා ජනිත වේ. එවැනි ශ්‍රමිකයන් පිරිසක් ගම්වල සිට පැමිණ කර්මාන්ත ශාලා අවට පදිංචි වීම නිසා අලුත් සමාජ පරිසරයක් නිර්මාණය වන ආකාරය පෙනේ. සමාජයෙහි එතෙක් පැවති පුළුල් සමාජ සම්බන්ධතා සහිත විස්තාරිත පවුල් ඒකකය වෙනුවට දුරස්ථ සම්බන්ධතා සහිත න්‍යෂ්ටික පවුල් ඒකක නාගරික ප්‍රදේශයන්හි නිර්මාණය වී ඇත්තේ විවිධ ප්‍රදේශවලින් නගර කරා පැමිණි මෙවැනි අයගෙනි.

කාර්මීකරණය මහා පරිමාණ කර්මාන්ත ශාලා පද්ධතියක් නිර්මාණය කිරීම හේතුවෙන් ශ්‍රමයේ වටිනාකම අභිභවා ප්‍රාග්ධනය හා ව්‍යවසායයන්හි වැදගත්කම ඉදිරියට පැමිණේ. ලාභය අරමුණු කරගත් නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියක් පැවතීම නිසා මුදලට ඉහළ වටිනාකමක් ලැබුණි. නියමිත වැඩ පැය ගණනක් නිශ්චිත වැටුපක් මත සේවය කරනු ලබන ශ්‍රමිකයන් පිරිසක් කම්කරුවන් ලෙස සේවය කළහ. සේවකයන් වැටුප් වැඩිකර ගැනීම සඳහාත් ව්‍යවසායකයන් ලාභය වැඩිකර ගැනීම සඳහාත් ගත් උත්සාහය තුළ කම්කරු පන්තිය හා ව්‍යවසාය හිමිකරුවන්ගේ පන්තිය අතර අරගලයක් ඉස්මතු විය. මේ වන විට ගොඩනැගී තිබුණු ලිබරල් ප්‍රජතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමය ක්‍රියාත්මක වූයේ ජනතා ඡන්දයෙන් පත් වූ නියෝජිතයන් මගින් වීමත්, කම්කරු පන්තියේ සහාය දේශපාලන සංස්ථාවට අවශ්‍ය වූ නිසාත් කම්කරු පන්තිය දේශපාලනීකරණය විය. කම්කරු ව්‍යාපාර සෑම රටකට පාහේ දේශපාලනයේ කැපීපෙනෙන වටිනාකමක් හිමිකරගත් බව පෙනේ.

ශ්‍රම විභජනය හා විශේෂ ප්‍රාගුණ්‍යය කාර්මීකරණයේ තවත් ප්‍රවණතාවකි. වැඩ බෙදාගැනීම නූතන සමාජයේ දක්නට ලැබෙන විශේෂ තත්ත්වයකි. සමස්තය එක් අයෙකු විසින් කරනවාට වඩා එක් අයෙකු විසින් එක් කොටසක් නිම කිරීම ශ්‍රම විභජනයේ ලක්ෂණයයි.

පරිසර දූෂණය කාර්මීකරණයේ ප්‍රතිවිපාකයකි. විශාල ජනගහනයක් කුඩා ප්‍රදේශයක පදිංචිව සිටීම නිසා පරිසර හානිය වඩා තීව්‍ර විය. එය නගරවල පැවැත්මට ද බාධාකාරී වී තිබීමෙන් මේ ප්‍රශ්නයේ ඇති බැරෑරුම් බව වටහා ගත හැකි ය. කාර්මීකරණය නිසා වඩා පහසුවෙන් ලාභදායී ලෙස හා කාර්යක්ෂම ආකාරයෙන් කාර්යයන් කර ගැනීමේ ඉඩකඩ ලැබී තිබේ. එහි ප්‍රතිලාභය නිසා සමස්ත සමාජය ම සුව පහසුව මෙන් ම විවේකයද භුක්ති විඳී. නමුත් අසමබර කාර්මීකරණය හේතුවෙන් මානව වර්ගයාගේ පැවැත්මට තර්ජනයක් ද එල්ල වී ඇති බව පෙන්වා දිය හැකි ය.

නාගරීකරණය

සමාජය වෙනස් වීම සඳහා බලපානු ලබන සාධකයක් ලෙස නාගරීකරණය සමාජ විද්‍යාඥයින්ගේ සැලකිල්ලට භාජනය වූ සංකල්පයකි. ආර්ථිකයක් ප්‍රාථමික කෘෂිකාර්මික අංශය අභිභවා ද්විතියික අංශය වන කාර්මික අංශයේ වැදගත්කම වැඩිකර ගැනීමට යාමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස කර්මාන්ත වර්ධනය වේ. එලෙස කර්මාන්ත අංශය ප්‍රබල වීමෙන් මහා පරිමාන කර්මාන්ත ශාලා බිහි වේ. විශාල කර්මාන්ත කේන්ද්‍රගත වන ප්‍රදේශ ආශ්‍රිත ව ඒවායේ සේවාවන් සඳහා විශාල ශ්‍රමිකයන් පිරිසක් සංකේන්ද්‍රගත වේ. ඔවුන්ගේ අවශ්‍යතා සපුරාලීම සඳහා වෙළෙඳපොළ, මංමාවත්, පාසල්, රෝහල්, ආදී පොදු පහසුකම් වර්ධනය වේ. එය නගර නිර්මාණය වීම නැතහොත් නාගරීකරණය යනුවෙන් හැඳින්වේ.

නාගරික ප්‍රදේශවල රැකියා සඳහා ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවලින් විශාල ශ්‍රමිකයන් පිරිසක් පැමිණීම දක්නට ලැබේ. එම ශ්‍රම සංචලතාව නිසා නාගරික ප්‍රදේශවල වැඩි ජනගහනයක් ඇති වේ. ඒ නිසා නාගරික තදබදය සෑම නගරයකට ම පොදු තත්ත්වයක් වේ. සෑම දෙනාට ම කොටු වුණු සීමා වුණු ජීවිත ඇති වීමට මේ තත්ත්වය හේතු වී ඇත.

නාගරීකරණයෙහි අනිවාර්ය ලක්ෂණ කිහිපයක් හඳුනාගත හැකි ය. කර්මාන්තශාලා බහුල වීම එක් ලක්ෂණයකි. නාගරීකරණය ඇති වීම සඳහා මූලික ව බලපානු ලබන සාධකය වන්නේ මහා පරිමාන කර්මාන්ත ශාලා බිහිවීම යි. වැඩි ජනගහනයක් නගර කරා ඇදී එන්නේ කර්මාන්ත ශාලා නිසා ය. එම කර්මාන්ත ශාලාවලත් ඉන් බාහිරවත් දියුණු ශ්‍රම විභජනයන් දක්නට ලැබීම එහි තවත් වැදගත් ලක්ෂණයකි. කර්මාන්තශාලා තුළ වැඩ බෙදාගෙන ඇත්තා සේ ම සමස්ත නාගරික සමාජය තුළ ම එම ලක්ෂණ දක්නට ලැබේ. නාගරික සමාජය තුළ එක් එක් පුද්ගලයා විවිධ කාර්යන් ඉටුකරනු ලබයි.

නාගරීකරණයේ ප්‍රධාන ලක්ෂණය සූක්ෂම ශ්‍රම විභජනයක් පැවතීම බව එමිල් ඩුර්ක්හයිම් සඳහන් කර ඇත.

නාගරීකරණයේ වැදගත් ලක්ෂණයක් ලෙස මුදල් භාවිතය වැඩිවීම හා වානිජත්‍වය ප්‍රබලවීම දැක්විය හැකි ය. නගරය ක්‍රියාත්මක වන්නේ වෙළෙඳපොළ ක්‍රමය මගිනි. ඉල්ලුම සැපයුම මත සිදු කෙරෙන ගනුදෙනු එහි මූලික වෙළෙඳාමට පදනම වේ. වෙළෙඳාමට තැන ලැබීම නිසා මුදල් වැදගත් මාධ්‍යයක් වන අතර මුදලට ඇති ඉල්ලුම හා සැලකිල්ල ද ඉහළ යයි. වෙළෙඳපොළ මත රඳා පවතින නාගරික සමාජයේ සාරධර්ම බිඳවැටී මුදලේ අගය ඉහළට පැමිණ ඇත්තේ ඒ නිසා ය.

කම්කරු පන්තිය, ධනපති පන්තිය වැනි සංකීර්ණ පන්ති පරිසරයක් නගරයේ දක්නට ලැබේ. ඔවුන් අතර ඇති පරතරය විශාල ය. ග්‍රාමීය සමාජයේ ඇති - නැති පරතරයට වඩා විශාල පරතරයක් නාගරික සමාජයේ ඇති - නැති පන්ති අතර තිබේ. මේ නිසා පන්ති විෂමතාව නාගරික සමාජයෙහි වඩා තීව්‍ර බවක් දක්නට ලැබේ.

නාගරීකරණයේ වටිනා ලක්ෂණ කිහිපයක් සමාජ විද්‍යාඥයන් විසින් දක්වා ඇත. දියුණු වෙළෙඳපොළක් පැවතීමත් තරගකාරී බවත් නිසා ගුණාත්මක බවක් නිෂ්පාදනයේ මෙන් ම වෙළෙඳාමේ දී ද දක්නට ලැබේ. නාගරික ප්‍රදේශවල මනා පරිපාලනයක් පැවතීම, පාසල්, රෝහල්, මංමාවත්, ජලය, විදුලිය, සන්නිවේදනය වැනි පොදු පහසුකම් වර්ධනය වී තිබීම, විශේෂයෙන් බහු මාධ්‍ය ක්‍රමයක් පැවතීම නිසා දැනුම විනෝදස්වාදය ලබාගැනීමේ ක්‍රම සුලභ වීම නාගරීකරණයේ වටිනා ලක්ෂණ වේ. නිෂ්පාදනවලට පමණක් හිමි ව තිබුණු ආර්ථිකය තුළට සේවා අංශයන් පැමිණෙනුයේ ද නාගරීකරණයේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙනි. කැළි කසල බැහැර කිරීම, මංමාවත් නඩත්තුව, සෞඛ්‍ය පහසුකම් ආදිය සඳහා සේවා සැපයීම සඳහා නව ව්‍යවසායකත්ව කේන්ද්‍රයන් බිහිවිය.

සමාජ විද්‍යාවේ දී නාගරීකරණය නැමති සංකල්පය වැඩි වශයෙන් ම සාකච්ඡා කෙරෙන්නේ බටහිර සමාජ ආශ්‍රයෙනි. එහෙත් බටහිර දියුණු සමාජවල හා අඩු සංවර්ධනයක් සහිත සමාජයන්හි නාගරීකරණයේ වෙනස්කම් දක්නට ලැබේ. දියුණු රටවල කාර්මික නගර දක්නට ලැබෙන අතර අඩු සංවර්ධනයක් සහිත රටවල වාණිජ නගර වැඩි වශයෙන් දක්නට ලැබේ. වාණිජ නගරවල ලක්ෂණය වන්නේ ද්‍රව්‍ය එක්රැස් කර බෙදාගැනීමයි. මේ නිසා නිෂ්පාදකයාට වඩා අතරමැදියා වැඩි ලාභ ලබයි. දියුණු රටවල ඇත්තේ

නොමිලේ බෙදා හැරීම සඳහා ය

කාර්මික නගරයි. එහි වැඩිපුර ම අලෙවි වන්නේ කාර්මික ප්‍රාග්ධනය යි. එය ප්‍රති ආයෝජනයක් ලෙස නැවත ලැබීම නිසා කාර්මික සංවර්ධනයක් එම සමාජය තුළ නැවත නැවත සිදු වේ.

නාගරීකරණයේ තවත් වැදගත් ලක්ෂණයක් වන්නේ නාගරික ප්‍රදේශයන් ග්‍රාමීය ප්‍රදේශයන්ට සිදුකරනු ලබන බලපෑම්ය. "මැක්සිම් මැරියම්" නම් සමාජ විද්‍යාඥයාගේ අදහස වන්නේ නාගරීකරණය යනු නගර තම බල ප්‍රදේශ ව්‍යාප්ත කරගැනීමයි. ග්‍රාමීය ප්‍රදේශ අර්ධ නාගරික ප්‍රදේශ බවටත්, අර්ධ නාගරික ප්‍රදේශ නාගරික ප්‍රදේශ බවටත්, පරිවර්තනය වන බව ඔහුගේ අදහස යි.

ග්‍රාමීය ප්‍රදේශ → අර්ධ නාගරික ප්‍රදේශ බවට පත්වීම → නාගරික ප්‍රදේශ බවට පත්වීම

නාගරීකරණයේ බලපෑම මත සංස්කෘතික වෙනස්කම් රැසක් සිදුවේ. සිරිත් විරිත්වල වෙනස් වීම් මෙහිදී කැපී පෙනේ. පොදුබව, සාමූහිකත්වය, පරෝපකාරය වැනි ග්‍රාමීය සමාජයේ පැවති උසස් යැයි සම්මත සංස්කෘතික ලක්ෂණ වෙනස් වී මුදල් මත පවතින සමාජයක් බවට පත්වේ. ආගමික සාරධර්ම හා හැසිරීම් තුළ වූ ශ්‍රද්ධා - භක්තිය වෙනුවට බාහිර සාටෝපකාරී ජනප්‍රිය ලක්ෂණවලට මුල්තැන ලැබේ. භාෂාවේ පවා දක්නට ලැබෙන්නේ සංකර බවකි. බොහෝවිට භාෂා කිහිපයක සම්මිශ්‍රිත ව්‍යවහාරයක් දක්නට ලැබේ. ලාංකික නාගරික සමාජය තුළ ඉංග්‍රිසි භාෂාවේ වචන සම්මිශ්‍රිත බවක් වැඩි වශයෙන් තිබීම නිදසුනක් ලෙස දැක්විය හැකි ය.

අභ්‍යාසය

1. සමාජය වෙනස්වීම සඳහා බලපානු ලබන සාධක නම් කරන්න.
2. නවීකරණයේ අංග හතර දක්වන්න.
3. කාර්මීකරණයේ යහපත් හා අයහපත් ලක්ෂණ ලැයිස්තු ගත කරන්න.
4. නාගරීකරණයේ යහපත් හා අයහපත් ලක්ෂණ ලැයිස්තු ගත කරන්න.
5. ශ්‍රී ලාංකික නාගරික සමාජයේ ස්වභාවය යන මාතෘකාව යටතේ පුවත්පතකට ලිපියක් සම්පාදනය කරන්න.

2.4 බුදු දහම ඇසුරින් ශ්‍රී ලාංකික සමාජය පරිණාමය වූ ආකාරය

ක්‍රි:පූ: 247 දී පමණ සිදු වූ මිහිඳු හිමියන් ගේ ලංකාගමනය, ශ්‍රී ලාංකික ඉතිහාසයේ ඉතා වැදගත් සන්ධිස්ථානයක් ලෙස සැලකේ. ශ්‍රී ලාංකික ජන සමාජය සුවිසල් වෙනසකට ලක් කරලීම පිණිස මහින්දගමනය හේතු වී තිබීම එවැනි අදහසක් ඇතිවීම කෙරෙහි බලපානු ලැබූ මූලික සාධකයකි. මිහිඳු මහරහතන් වහන්සේ දෙවනපෑතිස් රජු මිස්සක පව්වේ දී පළමු වරට මුණගැසෙන්නේ ඒ රජතුමා මුව දඩයමේ ගොස් සිටිය දී ය. දඩයම් කිරීමේ ඇති වරද රජතුමාට පහදා දුන් මිහිඳු හිමියෝ "මහරජ ඔබ මේ රටේ භාරකරුවා මිස අයිතිකරුවා නොවේ" යනුවෙන් ප්‍රකාශ කළහ. එම වදනින් සංකේතවත් වන්නේ ලාංකික සමාජ පද්ධතියම පරිවර්තනයකට ලක්කිරීම සඳහා මිහිඳු මහ රහතන් වහන්සේ ගේ දේශනා හේතු වූ බවයි. රජතුමා දුනු හී ඉවත දැමීමෙන් හැඟවෙන්නේ සංකල්පීය වශයෙන් සිදු වූ වෙනස සමාජයෙහි තහවුරු වූ ආකාරයයි.

තිස්ස රජතුමාගේ බුද්ධිමත් භාවය විමසීම සඳහා මිහිඳු හිමියන් විමසූ අඹ පැනය හා ඥාති පැනය සමාජමය වශයෙන් වැදගත්කමක් සහිත සංවාදයකි. පුද්ගලයෙකු තමා ජීවත්වන සමාජයේ කොටසක් ලෙස ඊට අනුබද්ධව සිටීමේ වටිනාකම එමගින් අවධාරණය කෙරේ. පුද්ගලයා හා සමාජය අතර ඇති සබඳතාව තහවුරු කෙරෙන මේ පරීක්ෂණයෙන් පුද්ගලයා තුළ ඇති වෙන සදචාර පරිහානිය සමාජ පරිහානියත් සමග බද්ධවන ආකාරය පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා දීමට සමත් වේ.

මිහිඳු මාහිමියෝ මුල්ම ධර්ම දේශනය සඳහා චුල්ල හත්ථි පදෝපම සූත්‍රය තෝරා ගත්හ. එසේ කිරීමට විශේෂ හේතුවක් තිබිණ. බුදුන් වහන්සේ පිළිබඳ ව හෝ ධර්මය පිළිබඳ ව හෝ වැටහීමක් නොමැති ලක් ජනතාවට විමර්ශනාත්මක ව ඒ පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම සඳහා මග පෙන්වීමක් එ මගින් ලබා දීමට උන්වහන්සේ බලාපොරොත්තු වූහ. එහි සඳහන් වන පරිදි ඇතෙකුගේ අඩි සලකුණ අනුව ඇතාගේ ප්‍රමාණය තේරුම් ගැනීමට උත්සාහ දැරීමත්, එම උත්සාහය මත අවසානයේ දී විශාලත ම හස්තිරාජයා හඳුනා ගැනීමට හැකිවන ආකාරයෙන් ධර්මයේ ගැඹුර දකිමින් බුදුරජාණන් වහන්සේ හඳුනා ගැනීමට උත්සුක විය යුතු බව එහි ප්‍රායෝගික අර්ථයයි. විවිධ මිථ්‍යා විශ්වාසයන්හි එල්බගෙන සිටින පිරිසකට තුලනාත්මක අධ්‍යයනයක් තුළින් සත්‍ය අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා මඟපෙන්වීම මේ දේශනාවෙන් සිදු කළ ආකාරය පෙනේ.

නොමිලේ බෙදා හැරීම සඳහා ය

තිස්ස රජතුමා ඇතුලු පිරිසට ධර්මය දේශනා කිරීම සඳහා තෝරාගත් පේතවත්ථු විමානවත්ථු ඇසුරින් පැහැදිලි කරන ලද්දේ හොඳ - නරක, යහපත - අයහපත, නැතහොත් පින් - පව පිළිබඳ සංකල්පය යි. එනම් යහපතෙහි හැසිරෙන්නෝ සුගතියට යන බවත්, අයහපතෙහි නියැලෙන්නෝ දුගතිගාමී වන බවත්ය. ශ්‍රී ලාංකික සමාජය තුළ ප්‍රබල වෙනසක් පින් - පව් පිළිබඳ සංකල්පය නිසා සිදු වූ ආකාරය දැකගත හැකි ය. රජු ඇතුළු පිරිස විනෝදය පිණිස දඩයමේ යාම තුළින් පැහැදිලි වන්නේ පින් - පව් පිළිබඳ අවබෝධයක් නොතිබුණු බව ය. එවන් සමාජයක් මෛත්‍රිය සහිත මානසික තත්ත්වයකට පරිවර්තනය වූයේ මෙවැනි ඉගැන්වීම් නිසා ය.

බුදු දහමේ ආභාසය නිසා ශ්‍රී ලාංකික සමාජයෙහි වැවයි, දාගැබයි, ගමයි, පන්සලයි යන සංකල්පයක් ගොඩ නැගිණි. මෙම සංකල්පය සමාජ විද්‍යාත්මක පදනමක් මත ඇති වූවකි. වැව ආර්ථික සශ්‍රීකත්වයේ සංකේතය යි. බෞද්ධ සමාජයේ ප්‍රමුඛ ජීවනෝපාය වූ කෘෂිකර්මය වැවේ දියවර මත රඳා පවතී. එබැවින් වැව ස්වයංපෝෂිත ගැමි ආර්ථිකයේ පදනම විය. කිසිවෙකු ගේ පෞද්ගලික වස්තුවක් නොවූ වැව සියලු දෙනාගේ ජීවිත ආරක්ෂා කළේ ය. එය පරාර්ථ චර්යාව පිළිබඳ බෞද්ධ සංකල්පයේ සංකේතයක් වැනි ය. වැව පතුලෙන් කැපුණු පසෙන් තැනුණු ගඩොලින් දාගැබක් නිර්මාණය විය. දාගැබ විමුක්තියේ සංකේතය යි. ලෞකික ජීවිතය වැවෙන් පෝෂණය කරගත් ගැමියාගේ ආධ්‍යාත්මික ජීවිතය පෝෂණය වූයේ දාගැබ මගිනි. නිවන් මග පසක් කරගැනීම පිණිස විහාරස්ථාන කරා යන උපාසක උපාසිකාවන් පළමුව දාගැබ වෙත යන්නේ බුදුන්වහන්සේ වෙත යන ශ්‍රද්ධාසම්පන්න සිතිනි. වැවේ හා දාගැබෙහි රැකවරණය මත පැවති ජනපදය ගමයි. ලෞකික සම්පත්වලින් ද ආධ්‍යාත්මික සන්තුෂ්ටියෙන් ද යුත් නිරවුල් සාමකාමී ජීවිතයක් ගම්වැසියනට ලැබී තිබිණි. එවැනි ජීවිතයක් ඇති කරගැනීම සඳහා මගපෙන්වීම ලැබුණේ ගමේ පන්සලෙනි. පන්සල ගමෙන් අවියෝජනීය වූ සම්බන්ධතා මගින් ශක්තිමත්ව බැඳී පැවතිණි. අද දක්වා ම බොහෝ ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවල එම ශක්තිමත් සම්බන්ධතා එලෙසින් ම ආරක්ෂා වී තිබේ.

යටත් විජිත යුගය දක්වා ම ශ්‍රී ලංකාවේ ශක්තිමත් ආර්ථික ක්‍රමයක් පැවතියේ ද බුදු දහමේ මගපෙන්වීම හේතුවෙනි. ගොවිතැන, සාධාරණ වෙළෙඳාම, රාජ්‍ය සේවය වැනි රැකියා උසස් ජීවන වෘත්තීන් ලෙස බුදු දහමෙහි අගය කිරීමට ලක් වී ඇත. ඒ මග ගමන් ගත් ශ්‍රී ලාංකික සමාජය

ද එවැනි වෘත්තීන් මගින් තම ජීවිකාව කර ගැනීම උත්සුක විය. පැරණි රජ දරුවන් පවා වප්මගුල් උත්සව ආදියට සහභාගී වෙමින් කෘෂිකාර්මික ජීවිතය අගය කරන ලද්දේ එම පිළිගැනීම නිසා ය. සාධාරණ මාර්ගවලින් ධනය ඉපැයීමත් අවශ්‍යතා අනුව වැය කිරීමත් ඉතිරි කිරීම පිළිබඳ පණිවිඩයත් බුදු දහමින් ලාංකික සමාජයට ලැබීම සමාජයේ බලවත් වෙනසකට මග පෑදුවේ ය.

" ඒකෙන භෝගෙ භුඤ්ජෙය්‍ය - ද්වීහි කම්මං පයෝජයේ
චතුථං ච නිධාපෙය්‍ය - ආපදාසු භවිස්සති "

සිගාලෝවාද සූත්‍රයේ සඳහන් වන මෙ වැනි ඉගැන්වීම් ශ්‍රී ලාංකික සමාජයේ ආර්ථික ක්‍රියාදාමය වෙනස් මඟකට යොමු කරලීමට සමත් විය.

කූටදන්ත සූත්‍රයේ දී රටේ පාලකයා විසින් ජනතාවගේ ආර්ථික සංවර්ධනය උදෙසා ක්‍රියා කළ යුතු ආකාරය දක්වා ඇත. හොරකම දූෂණය වැනි අපරාධ අවම කරගැනීම පිණිස රටේ සංවර්ධනයක් ඇති විය යුතු බව පැහැදිලි කෙරේ. මෙවැනි අපරාධවලට මිනිසුන් පෙළඹෙන්නේ දුප්පත්කම නිසා බවත් පාලකයා දුප්පත්කම නැතිකරලීම සඳහා ක්‍රියා කළ යුතු බවත් සඳහන් කර ඇත. වෙළෙඳාම කරනු කැමති අයට මූල ධනය සැපයීමත්, ගොවිතැන සඳහා ජල සම්පාදන කටයුතු කරදීමත්, බීජ හා ඉඩම් ලබාදීමත් පාලකයාගේ වගකීම බවත් දක්වේ. මේ ඉගැන්වීම් ගරුකොට ගත් ලක්දිව රජවරු වැව් අමුණු ඉදි කළහ. ජනතාව ආරක්ෂා කිරීම තම පරම යුතුකම ලෙස සලකා ක්‍රියා කළහ. එම ක්‍රියා කලාපය ශ්‍රී ලාංකික සමාජය උසස් තත්ත්වයට පත්වීමට හේතු විය.

ශ්‍රී ලාංකික දේශපාලන ක්ෂේත්‍රය බුදු දහමේ බලපෑම මත විශාල ලෙස වෙනස් වී ඇත. පාලකයා විසින් තම රටවැසියා දරුවන් සේ සලකා ක්‍රියා කළ යුතු බව බුදු දහමේ සඳහන් ය. එහි දී පාලකයා විසින් දස රාජධර්ම නමින් හඳුන්වා ඇති ධර්මතා දහයක් අනුගමනය කළ යුතු බව දක්වයි. දානය, සීලය, පරිත්‍යාගය, අග්‍ර බව, මෘදුහත් බව, තපෝ ගුණය, ක්‍රෝධ නොකිරීම, අවිහිංසාවාදී බව, ඉවසීම, අවිරෝධතාව යන කරුණු දහය අනුගමනය කිරීම මත ජනතාවගේ සුභ සිද්ධිය සැලසේ. සතර සංග්‍රහ වස්තු පිළිබඳ අදහස වඩා යහපත් දේශපාලනයක් සඳහා හේතු වේ. දානය, ප්‍රිය වචනය, සමානාත්මතාව, අර්ථචර්යාව යන සිව් ආකාරයෙන් සංග්‍රහ කිරීම මෙහි අදහස වේ.

ශ්‍රී ලාංකික සමාජයෙහි විධිමත් දියුණු ලේඛන සම්ප්‍රදායයක් වර්ධනය වන්නේ මහින්දාගමනයෙන් පසුවයි. සම්පූර්ණ අක්ෂර මාලාවක් පවා නොතිබුණ සමාජයක මෙවැනි ලේඛන සම්ප්‍රදායක් වර්ධනය වූයේ බුදු දහමේ බලපෑම නිසා ය. තල්පතේ සිට ලෙන් ලිපි, සෙල් ලිපි දක්වා පැතිරුණ ලේඛන කලාව පසු කාලීනව මහා සාහිත්‍ය සම්ප්‍රදායක් බවට පත් විය. ජාතක පොත, බුත්සරණ, අමාවතුර, සද්ධර්ම රත්නාවලිය ආදි බණකථා සාහිත්‍යයක් මෙන් ම සසදාවත, මුවදෙව්දාවත, කුසදාකව, කව්සිළුමිණ, වැනි මහා කාව්‍ය සම්ප්‍රදායයක් ද වර්ධනය වූයේ බුදු දහමේ මග පෙන්වීම තුළිනි. මිහින්තලයේ "මහා කාල ප්‍රසාද" පිරිවෙනෙන් ආරම්භ වී යුගයෙන් යුගයට රට පුරා ව්‍යාප්ත වූ පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය බෞද්ධ සාහිත්‍ය පෝෂණයේ නියමුවා බවට පත් විය. ශ්‍රී ලාංකික සමාජයේ බණ කථා සාහිත්‍ය වර්ධනය කිරීමෙහි මෙන් ම සමාජයේ සාක්ෂරතාව වර්ධනය කරලීම කෙරෙහි ද විශාල මෙහෙයක් පිරිවෙන් අධ්‍යාපනයෙන් සිදු විය. ඒ අනුව බණකථා ඇසීමේ හා කියවීමේ සම්ප්‍රදායක් වර්ධනය වූයේ ය. මේ තත්ත්වය ධර්ම ඥානය වර්ධනය කිරීමට මෙන් ම යහපත් චර්යා සහිත සමාජයක් නිර්මාණය වීමට හේතු විය.

කිසි ලෙසකින් කම්පා නොවීමේ ගුණය යහපත් සම්බන්ධතා ඇති කර ගැනීම පිණිස හේතු වී තිබේ. ශ්‍රී ලාංකික සමාජයේ පුද්ගලයා ලෙහෙසියෙන් කම්පා නොවන, ලෙහෙසියෙන් ප්‍රකෝප කළ නොහැකි, සාමකාමී, ඉවසිලිවන්ත, අයෙකු බවට පත්ව ඇත්තේ බුදු දහමින් ලත් මග පෙන්වීම නිසා ය. ශ්‍රී ලාංකික ජන සමාජයේ පවතින උතුම් චර්යා ධර්මයන් වන ආගන්තුක සත්කාරය, පරෝපකාරය වැනි ගුණාංග විදේශිකයන් ගේ පවා ගෞරවයට පාත්‍ර වී ඇත. "එදා හෙළදිව" කෘතිය රචනා කළ රොබට් නොක්ස් ශ්‍රී ලාංකිකයන් අඬ දබර කර නොගත් සමකාමී ජනතාවක් වූ බව දක්වා ඇත. පීඩාවට පත් කවරෙකුට වුව ද උපකාර කිරීම ශ්‍රී ලාංකිකයන්ගේ සිරිත විය. සුනාමි ආපදා අවස්ථාවේ දී ශ්‍රී ලාංකික ජනයා අන්‍යයන් හට උපකාර කිරීමට ඉදිරිපත් වූ ආකාරය දෙස විදේශිකයෝ මවිතයෙන් බලා සිටියහ. එවැනි තත්ත්වයන් බුදු දහම නිසා ශ්‍රී ලාංකික සමාජයේ ස්ථාපනය වී පවතින සමාජ අගනාකම් ලෙස අගය කළ යුතු වේ.

අභ්‍යාසය

1. කෙටි කාලීන ව සමාජය වෙනස්වීම සඳහා හේතු වන සාධක 03ක් දක්වන්න.
2. කෙටි කාලීන ව සමාජය වෙනස් කරනු ලබන එක් සාධකයක් පිළිබඳ විස්තර කරන්න.
3. දිගු කාලීන ව සමාජය වෙනස් කිරීමට ඉවහල් වන සාධක මොනවාද?
4. එවැනි සාධක දෙකක් තුළින් සමාජයෙහි දිගු කාලීන වෙනසක් සිදුවන ආකාරය පෙන්වා දෙන්න.
5. "බටහිර බලපෑම් මත අපේ රටේ සමාජයෙහි සිදු වූ දිගු කාලීන වෙනස්කම්" පිළිබඳ ශිෂ්‍ය සමිතියේ ඔබ විසින් පවත්වනු ලබන කථාවක පිටපතක් සකස් කරන්න.
6. බුදු දහම ඇසුරින් ලංකා සමාජය තුළ සිදු වූ වෙනස්කම් ලැයිස්තුගත කරන්න.